

Akinafarir Pol Romın Nguibar Ekiamın itir Sios bagha Osirizim

Akar Faragha Zuim

Pol kamaghın ifonge, a mangıva Romın nguibar ekiamın itir Kraisin adarazir ganasa. Kamaghın, an akinafarir kam osiri. A ghaze, a dughiar otevimın me ko ikegh, egh gın a mangıva kantri Spenın mangı akar aghuım akunam. Akinafarir kamın, Pol bar deraghvıra bigha Iesusin Akar Aghuımın gun me miğia, egha Iesusin gın aruir gumazamizibar ikirmirimın gun me miğei.

Pol faragha Romın itir Kraisin adarazi miğia ghaze, a zurara God ko miğiava, men akurvaghasa Godın azangsisi. Egha a gın akinafarir kamın akar mingarim abigha ghaze, “Nighnızir gavgavımın tuavimira e Godın damazımın gumazamizir aghuibar otivigham” (1:17). Pol kamaghın miğei, gumazamiziba bar, me Judaba o me Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me bar arazir kurabagh ami. Kamaghın amizi, God men apangkuvighıva ua me iniam. Gumazir nighnızir gavgavım Kraıs Iesusın itim, God uam a iniam, eghtı a Godın namakamın otoghıva egh Kraıs Iesusın aveghboamın ikiam.

Kamaghın God ua gumazitam nightı, eghtı an ikirmirim igiamın mın otogham. God a ko itima, Godın Duam a gizıfa. Ezi kamaghın ovevem ko arazir kuram ua a dikabınıva egh a gativaghamın

gavgaviba puvati. Sapta 5, 6, 7, ko 8, Pol Godin Arazibar mingarim miġiava, egha Godin Duamin gavgavim miġei. Pol ghaze, Godin Duam, gumazamizir niġhnizir gavgavim Iesusin itibar aven ikia, egha men ikirmirimin aven ingari.

Sapta 9, 10 ko 11, Pol uan osimtizir mamın gun miġei. Pol uabi Judabar gumazir mam. Kar gumazamizir God fomira kamaghın ua baghaviram amiseviżiba. Ezi Judan avirir ekiam, me Iesus akirim ragha a gasara. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamizir aviriba, me Iesusin suren gumazamizibar otifi. Ezi Judaba puvati. Egha Pol kamaghın miġei, arazir kurar kam, me uari men osimtizim. Egha me bizir ekia God me damuasa ifongezir kam me deragha a ġinighnizir puvati. Ezi Polin niġhnizim, ġin Judan gumazamizir taba me uaghan Iesusin adarazir aven izam.

Ezi Polin akinafarimın akar aboananaba, Sapta 12, 13, 14, 15, ko 16, Pol Kraisin adarazi ġin mangamin arazibav gei. A igharaz darazigh ifongezir arazimın miġirigiar aviribagh ami. Egha a uaghan Godin ingangarimın arazim damuasa miġiava, egha gavmanın apengan ikiamin arazim miġiava, egha igharaz darazir akurvaghamin arazim miġei.

E niġhnizir gavgavim Kraisin ikia, egha tuavir kamın, e Godin damazimın dera

(Sapta 1-4)

Pol uan aposelin ingangarimın gun miġei

¹ Kî Pol, kî ia bagha akî nafarir kam osiri. Kî Kraiſ Ieſuſin ingangarir gumazir mam. Kraiſ Ieſuſ nan diagha ghaze, ni nan apoſelin otogham. Egha a na miſevegħa akar aghuim akunamin ingangarim na ganingi.

² Faraghavira God akam akira ghaze, akar aghuir kam otogham. Egha akar kam inigha, an akam inigha izir gumazibav keme. Ezi me akar kam osirizi a Godin Akî nafarimin iti.

³ Akar aghuir kam a Godin Otarimin gun miġei. Otarir kam, a gumazimin min otogħa, egha kamaghin a Atrivim Devitin ikizim.

⁴ Egha Godin Duamin gavgavimin tuavimin, God a gamizi a ua dikafi, a kamaghin en aka, a gavgavim itir Godin Otarim: A Kraiſ Ieſuſ, en Ekiam.

⁵ Ezi God kamaghin ifonge, kantriba bar itir gumazamizir maba, niġhnizir gavgavim Ieſuſin ikiva an akamin gin mangam. Kamaghin God, Kraiſ Ieſuſin ingangarimin tuavimra, a en apangkufi. Egha God, Kraiſ bagħa, apoſelin inangarim damuſa e ati.

⁶ Ezi ia uaghan, Kraiſ Ieſuſ ian diagħa ghaze, ia nan adarasi, ezi ia an gin zui. Egha ia Ieſuſin aven itir marasi.

⁷ God ia gifongegħa ian diagħa ghaze, ia nan adarasi, egh na bagħivira iki. Ezi kî akî nafarir

1:1: Ap 9:15, 13:2, 22:21, 1 Ko 1:1, Ga 1:15 **1:2:** Ap 26:6, Ro 3:21, 16:25-26, Ga 3:8, Ta 1:2 **1:3:** Mt 22:42, Lu 1:32, Jo 1:14, Ap 2:30, Ro 9:5, Ga 4:4, 2 Ti 2:8 **1:4:** Ap 13:33, Hi 9:14 **1:5:** Ap 26:16-18, Ro 12:3, 15:18, 1 Ko 15:10, Ga 2:7-9, Ef 3:8 **1:7:** Nam 6:25-26, 1 Ko 1:2-3, 2 Ko 1:1, Ga 1:3, Ef 1:2, 1 Te 4:7

kam ia Romin nguibar ekiamin itir gumazamiziba bagha an osiri.

Egha ki ghaze, en Afeziam God ko en Ekiam Kraiss Iesus, aning ian apangkuvighiva navir amirizim ia daningam.

Pol Romin nguibar ekiamin mangasa bar ifonge

⁸ Ki faragh kamaghin mikimasa. Nguazir kam in nguibaba bar dar itir gumazamiziba, me ian nighnizir gavgavim in eghaghanim barasi. Ezi Kraiss Iesus na gamima, ki ia bagha bar God minabi.

⁹⁻¹⁰ Ki bar God bagha pamten ingara, egha uan gavgavim sara ingari, egha an Otarimin akar aghuim akuri. God nan gara na gifo, ki ia ginighnighavira iti. Ezi ki God ko migia zurara kamaghin an azai, a ifueghiva, a uabi na bagh tuavitam atighti, ki ia bagh iziva ian ganam.

¹¹ Ki kamagh sua, ki ia damuti, Godin Duam amir ingangarir aghuiba, ian ikiam, eghti ian duba gavgavigham. Kamaghin, ki ian ganasas bar ifonge.

¹² Ki kamaghin nighnisi. E uarira uarir akurvaghham. Ian nighnizir gavgavim nan akuraghham. Eghti nan nighnizir gavgavim ian akurvaghham.

¹³ Nan adarasi, ia kamaghin fogh, ki dughiar aviribar izi ian ganasava amima, bizir aviriba otiva nan tuavim apirima, kamaghin ki izir pu. Ki kamagh sua, ki Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin ingarizi, men aviriba navibagh ira,

kamaghira, ki ian tongin ingarti, ian gumazamizir aviriba navibagh iragham.

¹⁴ God Grighba ko gumazir Grighin aven itir puvatiziba bar men akurvaghasa ingangarim na ganingi, egha uaghan fofozim itir gumaziba ko fofozim puvatizir gumaziba sara. Kamaghin, ki gumazamiziba me ikarvaghamin osimtizim ateriva, ingangarir kam damuam.

¹⁵ Kamaghin amizi ia Romin itir gumazamiziba, ki akar aghuim uaghan ian mikinasa, nan navim dikafi.

Godin gavgavim, an an akar aghuimin aven iti

¹⁶ Ki fo, Godin gavgavim an akar aghuimin aven iti. Gavgavir kam gumazir nighnizir gavgavir an itiba bar men akurvagham. A faragh Judabar akurvaghiva, egh uaghan Kantrin Igharazibar Gumazibar akurvagham. Kamaghin ami, ki akar aghuim akunasa aghumsizir pu.

¹⁷ Akar aghuir kam, a God arazir aghuir an amizim en aka, an e mikim suam, an damazimin dera. Nighnizir gavgavimin tuavimra e an damazimin gumazamizir aghuibar otogham. Mati akam Godin Akinafarimin iti, "Gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba, God me mikim suam, me nan damazimin dera, eghti gumazamizir kaba zurara deraghvira ikiam."

Gumazamiziba bar akirim God gasara

¹⁸ E fo, God uan Nguibamin ikia uan aningagharim azenimra aneka. A, gumazir

1:16: Sng 119:46, Mk 8:38, Ap 3:26, 13:46, 1 Ko 1:18-24, 2 Ti 1:8

1:17: Hab 2:4, Jo 3:36, Ro 3:21-22, Ga 3:11, Hi 10:38

1:18: Ap 17:30, Ef 5:6, Kl 3:6, 2 Te 2:12

akirim agasaragha arazir kurabagh amiba, ivezir kuram me daningam. Men arazir kurar kam guizin akam abiri.

19 God gumazir kaba uabi deravira men akazi, me an arazir aviribagh fo. Me guizbangira fo, egha me akirim God gasara, kamaghin amizima God ivezir kuram me ganidi.

20 God nguazimin biziba bar dar ingarizir dughiamin, iza datirighin gumaziba bar a ingarizir bizibar gani. Tuavir kamın, gumaziba Godin arazir mogomer maba deravira dagh fogham. Egha me an arazir aghuibar mingarim ko an gavgavir bar ekiar zurara itim gifos. Kamaghin amizi, gumazitam kamaghin mikiman kogham egh suam, “Ki God gifozir puvatigha kamaghin ki osimtiziba puvati.” Bar puvatigham!

21 Me God gifogha egha me kamaghin nighnizir pu, “A guizbangira God.” Egha an ziam fan aghua. Egha a minabir pu. Puvati. Men nighniziba onganizi moghin itima, me fofozir aghuiba puvati, ezi mitatem men nighniziba avaragha dagh izifa.

22 Me ghaze, me fofozir aghuim iti. Ezi me guizbangira puvati, me ongani.

23 Me Godin zurara itim akirim a gasara, egha an ziam fer pu. Puvati. Me aremeghamin gumazibar min gara, marvir guaba ko, kuaraziba ko, asiziba ko, kuruziba ko, ipebar min marvir guabar ingara, egha da isa dar ziaba fe.

1:19: Jo 1:9, Ap 14:15-17, 17:24-28 **1:20:** Jop 12:7-9, Sng 19:1, Ap 14:17, 17:27, Hi 11:3 **1:21:** Jer 2:5, Ef 4:17-18 **1:22:** Jer 10:14, 1 Ko 1:20 **1:23:** Lo 4:16-18, Sng 106:20, Jer 2:11, Ese 8:10, Ap 17:29

Gumamaziziba arazir kurar igharagha garir aviribagh ami

²⁴ Gumamaziziba God akirim a gasara, ezi bizir kam bagha a me ataghizima men navibar ifongezir arazir kuraba me dikavima, me arazir bar kurar aghumsiziba itibar uari gami.

²⁵ Kamaghin amir gumamaziziba, me Godin guizin akamin gin mangan firin, akar ifavarimin aneti. Me biziba bar adar ingarizir Godin kamnangin ziam fan aghuagha, uam akirim ragha a gasara. Egha a ingarizir bizibar ziaba fava da bagha ingari. God a biziba bar dar mingarim, kamaghin amizima, e zurazurara an ziam fi mamaghira ikiam! Guizbangira!

²⁶ Me God akirim a gasara, kamaghin amizi God akirim ragha me gasaragha me ataghizi, me uan aghumsizim itir arazir kurabagh ami. Ezi men amuiba poroghamibar arazir aghuim ategha egha arazir kuraba amizir igharaziba ko uari gami.

²⁷ Kamaghira, gumaziba poroghamibar arazir aghuim ategha men naviba me dikava mati avim men isi, ezi me arazir kuraba gumazir igharaziba ko uari gami. Gumaziba aghumsizir araziba uarira uari gami, bizir kam bagha me uarira uan arazir kurabar ivezir kuram iniam.

²⁸ Me Godin guizin fofozim suiragh a ginighnighan aghua, kamaghin amizi God me ataghizi, me uan nighnizir kurar mizirizibar gin

1:24: Ap 7:42, 14:16, 1 Ko 6:18, Ef 4:18, 1 Te 4:4 **1:25:** Ais 44:20, Jer 13:25, 16:19, Amo 2:4, Ro 9:5, 1 Te 1:9, 1 Jo 5:20 **1:26:** Wkp 18:22-23, Ef 5:12 **1:27:** Wkp 18:22, 20:13, 1 Ko 6:9

ghua arazir bar kurar e damuan koghamibagh amua, nighniziba bar ikufi.

²⁹ Me arazir kurar avirir kabagh ami: men araziba bar ikuvigha, munavın bizim bagha navim dikafi, egha uarir apanim gamigha, bizir aviriba itir gumaziba bagha navim ikufi, egha gumazibav sozima da ariaghiri, egha biziba bagha uarir atara uari abisi, egha gumazibagh ifari. Egha gumaziba paza me damuasa nighnisi, egha girakirangın miğirigiar kurabar gumazibagh ami.

³⁰ Egha miğirigiar ifavarir gumazir igharazibar ziabagh asighasizibagh ami. Egha Godin apanim gamua, egha tiraghtirazir arazim gamua, egha uan navir averiabar aven ghaze erara e bar dera, egha me uari uan ziaba fe. Egha me uari arazir kurar igiar mabagh ami da otifi. Egha me uan afeziaba ko amebabar akaba batosi.

³¹ Me nighnzir aghuiba puvati. Egha me uari uan akar dikirizibar gin zuir puvati. Egha me igharaz darazir akurvaghan aghua, egha men apanguvir puvati.

³² Me fo, Godin Akınafarımın itir akar gavgavim kamaghın miğia ghaze, “Gumazamizir kamaghın amiba, me ivezir kuram inigh arımighregham.” Gumazir kaba Godin akar gavgavim gifo, egha me a batogha arazir kurar aviribagh ami. Egha uaghan me arazir kurar kabarama amir pu. Puvati. Me arazir kurar kabagh amir gumazir igharazibar ziaba fe.

2

God gumamazibar araziba tuisizir arazim, a guizbangira ghua bar dera

¹ Kamaghin amizi, ia igharaz darazi akaba me gasir gumaziba, ki vaghvagh kamaghin ia mikimasa, ni kamaghin nighnighan marki suam, ki uabi osimtiziba nan puvati. Ia orakigh, ni akam igharazitav gasi, egha ni uabi arazir me amiba ni uaghan dagh ami, kar ni akam uaghan uabi gasi.

² E fo, God, gumazir arazir kurar kabagh amiba, men araziba tuisigha ivezir kuram me ganidi, arazir God amir kam a bar guizbangira ghua bar dera.

³ Ia arazir kabagh amir gumaziba akam me gasi, egha ia uari arazir kaba uaghan me ko dagh ami. Ni ghaze, God ti akam ni gasan kogham? Bar puvati!

⁴ Manmaghin amizi God arazir aghuibar ni gamua, egha dughiar ruarimin ni mizua ikia, egha nin arazir kuram bagha ivezir kuram zuamira ni ganingizir puvati. Godin arazir aghuarir kam, ni ti an garima a ti pura bizim? God ni uan navim giraghasa a ifongegha, arazir aghuimin ni gami. Ni foz, o?

⁵ Ni uan navimin suiragha gavgavigha egha uan navim gighasa nighnizir pu. Egha arazir kam ni uabi ivezir ekiar kuram bar uabi garisi.

⁶ God gumamaziziba amizir araziba bagh ivezim vaghvagh me daningam.

⁷ Gumamazizir maba arazir aghuiba bagha gavgavigha dar gin ghuava, egha God ko dabirabir

2:1: Mt 7:1, Lu 6:37, Jo 8:7-9, Ro 1:20 **2:4:** Ais 30:18, Ro 3:25, Ef 1:7, 2:9, 2 Pi 3:9, 3:15 **2:6:** Sng 62:12, Snd 24:12, Mt 16:27, Jo 5:29, 1 Ko 3:8, 2 Ko 5:10, MAA 22:12

aghuim, ko ziar ekiam, ko ikirimirir ikuvighan koghamim, da iniasa tuavim buri. God ikirimirir zurazurara itim gumazamizir kabar aningam.

⁸ Ezi gumazamizir maba uarira uari ginighnigha, egha guizin akam akirim ragh a gasaragha egha arazir kurabar gin zui. Eghti God uan aningagharim isi gumazamizir kabagh ingeghiva ivezir bar kuram me daningam.

⁹ Osimtizir ekiam ko mizazir kuram gumazamizir arazir kurabagh amiba batogham. Judaba faraghtima Kantrin Igharazibar Gumaziba gin.

¹⁰ Eghti God dabirabir aghuim ko ziar ekiam ko navir amirizim isi gumazamizir arazir aghuibagh amibar aningam. Judaba faraghti Kantrin Igharazibar Gumaziba gin.

¹¹ God ikizitam uabin toroghan kogham, egh a bar gumazamiziba bar men araziba deravira da tuisigham

¹² Kantrin Igharazibar Gumaziba, me Moses Osirizir Araziba men puvati. Egha arazir kuram gamigha, Moses Osirizir Arazibar saghon ikia me ovenge. Ezi Judaba Moses Osirizir Araziba ikia dagh fo. Egha arazir kuram gamizi, God men gara Moses Osirizir Arazibar aven itir akamin gin ghua men araziba tuisisi.

¹³ E fo, gumazitam Moses Osirizir Araziba pura da baragha, a Godin damazimin derazir pu. Puvati. Gumazir Moses Osirizir Arazibar gin zuibara, God me migia ghaze, me an damazimin

2:8: Ro 1:18, 2 Te 1:8 **2:9:** Amo 3:2, Lu 12:47-48, Ro 1:16, 1 Pi 4:17 **2:11:** Lo 10:17, 2 Sto 19:7, Jop 34:19, Ap 10:34, Ga 2:6, Ef 6:9, Kl 3:25, 1 Pi 1:17 **2:13:** Mt 7:21, Je 1:22-25, 1 Jo 3:7

dera.

¹⁴ Kantrin Igharazibar Gumaziba, me Moses Osirizir Araziba puvati. Egha men marazi uan nighnizimra arazir aghuibar gın zui, ezi arazir kaba Moses Osirizir Araziba mırara zui. Me Moses Osirizir Araziba puvati, egha dar aven itir arazir aghuibar gın zui. Arazir kam kamaghın en aka, arazir aghuiba men nighnizimın iti me fo, me manmaghın damuam.

¹⁵ Me amir arazir kamın e fo, God Moses Osirizir Arazibar akam men navir averiabar an osirizima an azenim giri. dughiar maba men nighnizimra akam me gasi; egha dughiar maba men nighnizim ghaze, ia deravıram ami. Kamaghın amizi, nighnizir men navir averiabar aven itir kam uaghan kamaghın en aka, Moses Osirizir Araziba guizbangıra men navir averiabar aven iti.

¹⁶ Kamaghın, akar aghuir ki kurim kamaghın migei, God gumazamiziba bar men navir averiabar itir nighnizir mogomeba tuisighamin dughiam, gumazamizir kabar nighnizibara arazir kurar me amiziba bagh men araziba tuisigham. God gumazamizibar araziba bagh me tuisighamin ingarim isava, Kraıs İesusın dafarım gati.

Judaba ghaze, Moses Osirizir Araziba men akurvasi

¹⁷ Ezi datirighın ia manmaghın ami? Ia ghaze, erara e Judaba; e Moses Osirizir Araziba gisın tu. Egha ia uari fa ghaze, e Godın adarasi, erara God uabın toro.

18 Kamaghin ia God ifongezir araziba dagh fo. Moses Osirizir Araziba ian sure gami, ezi ia fo, arazir manaba dera, o da ikufi.

19-20 Ia kamaghin nighnisi, Moses Osirizir Araziba fofozimin mingarir aghuim ko guizin akaba bar e ganingi. Kamaghin ia ghaze, e gumazir damazir okaviziba tuavim men akakasi. Egha mitatemin itir gumazamiziba, angazangarim men akakasi. Egha gumazamizir onganiba fofozim me ganiga, egha borir doziba men sure gami.

21 Guizbangira, ia marazir sure gami. Egha manmagh sua ia uari sure damuan aghua? Ia kamaghin akam akuri, biziba okiman marki. Egha iarara biziba okei.

22 Ia ghaze, poroghamiba uari isi arazir kurabar amuan marki. Egha ia uaghan kamaghin ami. Ia ghaze, e godin ifavarir marvir guaba, bar dar aghua. Egha manmagh sua dar dipenibar ghua, marvir guaba okei.

23 Ia uarira uan ziaba fa ghaze, “E Moses Osirizir Araziba iti.” Egha ia dar gin mangan aghua. Egha arazir kamın ia Godin ziam gasighasisi.

24 Ia fo, Godin Akınafarim bizir kamın migirigiam iti, “Ia Judaba, ian arazir kuraba bangin, Kantrin Igharazibar Gumaziba Godin ziam gasighasisi.”

Guizin mikarzir mogomer dighorimin arazim

25 Ia guizbangira Moses Osirizir Arazibar gin mangiti, ian arazir mikarzir mogomem aghorim a

2:19-20: Mt 15:14, 23:16-19, Lu 18:9, Jo 9:34, 9:40, Ro 6:17, 2 Ti 1:13, 3:5, 3:15 2:21: Sng 50:16-21, Mt 23:3-4 2:24: Ais 52:5, Ese 36:20-23 2:25: Jer 4:4, 9:25, Ga 5:3

dera. Egh ia Moses Osirizir Arazibar gın mangan koghti, ian mikarzir mogomem aghorir arazim pura bizimın oto.

²⁶ Eghti Kantrin Igharazimın Gumazitam, a me mikarzim atuzir puvatizir gumazim, a Moses Osirizir Araziba bar dar gın mangiti, God an ganigh mikim suam, a mati gumazir me mikarzim atuzim.

²⁷ Ia Judaba guizbangıra Moses Osirizir Arazibar akınafarim iti, ezi me ian mikarziba aghore. Ezi ia deravıra Moses Osirizir Arazibar gın zuir puvati. Ezi Kantrin Igharazibar Gumaziba, Moses Osirizir Araziba deravıra dar gın zui, ezi me men mikarzir mogomeba aghorezir puvati. Bar guizbangıra, ia Judaba, Moses Osirizir Araziba gın mangan koghti, Kantrin Igharazibar Gumaziba ian araziba tuisigh egh mikim suam, ian araziba ikufi.

²⁸ Akar kamın mingarim kamakin: mikarzir mogomer dighorimın arazim gumazitam damuti, a guizın Judan gumazimın otoghan kogham. Mikarzir mogomem aghorir arazim a nivafizimın bizim puvati.

²⁹ Puvati. Guizın Judan gumazim a kamakin: an nighnizim ko navir averiamın aven Judan gumazimın iti. Guizın mikarzir dighorim, a uaghan gumazimın nighnizim ko navir averiamın aven ikegh otivam. Guizın mikarzir dighorim, a Moses Osirizir Arazibar gın zuir tuavimın otivir puvati. Kar bizir Godın Duamın tuavimın otivim. Gumazir kamaghın amim, gumazimın damazimın

ziar aghuim isir puvati. Egha Godin damazimin a ziar aghuim isi.

3

God deravira uan akamin gin zui

¹ E fo, mikarzir mogomemin dighorim a pura ni-vafizimin bizim puvati. Kamaghin Judaba ti man-maghin Kantrin Igharazibar Gumazibagh afira? Ezi bizir aghuir manaba mikarzir dighorimin arazimin otifi?

² E! God bizir bar aghuir aviriba Judabagh aningi. Bar bizir ekiam, God uan akam isa Judabagh aniga ghaze, ia deravira an ganam.

³ Bar guizbangira, Judan marazi akar kam deravira an gin zuir puvati. Eghti God manmaghin damuam? Me nighnizir gavgavim Godin ikian koghti, bizir kam God damighti, a uan akamin gin mangan kogham, o?

⁴ Bar puvati! Gumaziba bar ifari, ezi God uabira zurara guizbangira migei. Godin Akinafarimin osizirim kamaghin migei,

“God, ni migeima, gumazamiziba fo, ni guizbangira migei.

Egh me nin araziba tuisighiva me fogh suam, ni arazir kuratam itir puvati.”

⁵ Ezi manmaghin ami? E kamaghin mikim suam, en arazir kuraba ti Godin arazir aghuiba azenim garisi? O, e kamaghin mikim suam, God en arazir

kuraba ikarvagha ivezir kuraba e ganiga, kamaghin a ti arazir kuram gami? (Migirigiar kaba, nguazimin itir gumazibar migirigiabar min zui.)

⁶ Bar puvati! God deraghan koghiva, manmaghin gumazamiziba bar men araziba tuisigham? Bar puvati, an araziba dera, kamaghin a gumazamizibar arazir kuraba ikarvasi.

⁷ Gumazitam kamaghin mikim suam, “Nan akar ifavarim, Godin guizin akam gamizi, an azenim giri, egha an ziam gamima an ekefe. Egh manmagh su, God na mikim suam, ki gumazir arazir kuram gamim, egh nan arazir kuram ikaragham?”

⁸ Migirigiar onganir igharazir mamra kara: “Aria, e arazir kuram damutima arazir aghuim otivam.” Gumazir maba akam na gasa ghaze, ki kamaghin bizibav gei! Kamaghin God me gasighasighti, bar deragham.

Gumazitam Godin damazimin derazi puvati

⁹ Ezi manmaghin ami? E Judaba ti Kantrin Igharazibar Gumaziba Godin damazimin me gafira? Bar puvati! Ki mikemegha gifa, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba sara, arazir kurabar gavgavim bar e avarazi e an apengan iti.

¹⁰ Godin Akinafarim bizir kam kamaghin a migei,

“Gumazitam Godin damazimin derazi puvati. Bar puvati.

¹¹ Gumazitam fofozir aghuim itir puvati.
Gumazitam God buri puvati.

- 12 Gumaziba bar tuavir aghuim ataki.
 Gumaziba bar pazav ami.
 Men tav arazir aghuim gamir puvati. Bar puvati.
- 13 Men akar toriba mati gumazir moziba akaba akari;
 kamaghin me migeima ovevem ofifi.
 Me akar ifavarir bar aviribagh ami.
 Egha men akar toriba gumazibagh asighasizir migirigiaba bar izifa,
 mati kuruzir kurabar imezim.
- 14 Dughiaba zurara me akav ghuriaba gumazibagh arigha,
 migirigiar gumazibagh asighasisibagh amua osimtiziba me garisi.
- 15 Me zurara atamra ghua gumazibav sozi, me ariaghiri.
- 16 Me aruava bizir gumazamizibar dabirabim gasighasizibagh amua,
 egha mizaziba ko osimtiziba me garisi.
- 17 Me navir amirizimin tuavim gifozir puvatigha igharaz darasi ko deragha apiaghiri puvati.
- 18 Me tong bar Godin atiatir puvati.”

19 E fo, God kamaghin ifonge, an kotin dughiamin Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba sara, me Godin arazir gumazamiziba tuisizim riagh egh migirigiatam damighan kogham. Kamaghin God, Moses Osirizir Araziba isa, Judabagh aningi. Eghti me dar gin mangi dar apengan ikiam.

20 E fo, tav Moses Osirizir Arazibar ġin mangiti, God kamaghin mikiman kogham, ni nan damazimin dera. Puvati. Gumazir Moses Osirizir Arazibar ġin mangasava amim, a uan arazir kuramin gara fo, kar arazir kuram.

Gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itim, God ghaze, a nan damazimin dera

21 Ezima tuavir e Godin damazimin derazim, a datirighin azenim giri. A Moses Osirizir Arazibar ġin zuir tuavimin otozir puvati. A tuavir igharazimin oto. Mosesin Osiziriba, ko Godin akam inigha izir gumazibar Akinafariba bizir kamın gun miġei.

22 Bizir kam kamakin, gumamaziziba bar nighnizir gavgavim Kraisi Iesusin ikiti, God suam ia nan damazimin dera. Tuavir igharazitam ua itir puvati.

23 Gumamaziziba bar moghira arazir kuram gami, egha kamaghin Godin angazangarimin saghon ikia egha an aven mangan ibura.

24 Ezi God en apangkuvigha egha Kraisi amizir ingangarimin a uam e givezegha ghaze, ia nan damazimin dera. E uan ingangaritamın Godin damazimin derazir puvati. Puvati. God Kraisi Iesusin ingarim bangin, a bizir aghuir kam isava pura e ganingi.

25 God kamaghin ifonge, Kraisi aremeghiva, egh tuavir kamın a gumamazizibar amuti, men arazir

3:20: Sng 143:2, Ap 13:39, Ro 7:7, Ga 2:16, Ef 2:8-9, Ta 3:5 **3:21:** Ap 10:43, 15:11, 26:22, Hi 11:4, 1 Pi 1:10 **3:22:** Ro 1:17, 10:12, Ga 2:16, 3:28, Kl 3:11 **3:23:** Ro 3:9, 5:2, 11:32, Ga 3:22 **3:24:** Ro 5:1, Ef 1:7, 2:8, Kl 1:14, 1 Ti 2:6, 1 Pi 1:18-19 **3:25:** Ap 13:38-39, 17:30, Ef 1:7, Kl 1:20, Hi 9:15

kuraba a da gın amadagham. Bizir kam bagha, God Kraıs amısefe. Eghtı tına nıghnızır gavgavım İesusın ikıtı, God suam, nı nan damazımın dera. Kraısın ovevemın tuavımın, God uabı en akagha ghaze, a uabı bar dera. Fomıra God gumazamızıbar asughav ikıa, egha zuamıra men arazır kurabar ıvezır kuram da ıkarazır puvatı.

²⁶ Egha datırıghın dughıar kam God uabı en akagha ghaze, a uabı bar dera. A uan arazır aghuım kamaghın en aka, eghtı gumazamızıba nıghnızır gavgavım İesusın ikıtı, a suam, ıa nan damazımın dera.

²⁷ Eghtı e tızım bagh uarıra uan zıaba fam? Bizıba bar pu. E kamaghın mıkıman kogham, e Moses Osırızır Arazıbar gın zuıma kamaghın God e mıgıa ghaze, e dera. Bar puvatı. Gumazamızıba nıghnızır gavgavım İesusın ikıtı, God suam, ıa nan damazımın dera.

²⁸ E fo, Moses Osırızır Arazıbar gın zuır tuavır kam gumazıtım gamızı, a Godın damazımın derazır puvatı. Nıghnızır gavgavım ıtır gumazamızıba, merara Godın damazımın dera.

²⁹⁻³⁰ Ezı manmaghın amı, God a tı Judabar Godra? O, a tı Kantrın İgharazıbar Gumazıba sara, men God? Are. A Judaba ko Kantrın İgharazıbar Gumazıba bar moghıra men God. Godın vamıra ıtı. Egha a gumazır uan mıkarzır mogomebar aghorezıba, men nıghnızır gavgavımın garava, egha uaghan a gumazır uan mıkarzır mogomebar aghorezır puvatızıba, men nıghnızır gavgavımın gari. Egha a ghaze, ıa nan damazımın dera.

3:27: Ro 2:17, 2:23, 1 Ko 1:29-31, Ef 2:9
3:20-22, 8:3, Ga 2:16

3:28: Ap 13:38-39, Ro

³¹ Ezi manmakın? E kamaghın mikim suam, nighnizir gavgavim bar bizir ekiam, egh e ti suam, Moses Osirizir Araziba pura bizim? Bar puvati. E kamaghın mikim suam, Moses Osirizir Araziba da gavgavigha ingangarim iti.

4

God Abraham dibora ghaze, a nan damazimın dera

¹ Kamaghın, e Abraham ginighnigham, an en mın nguazir kamın gumazir mam, egha en ovavim. Bizir tizim guizın a bato?

² Pura nighnigh: Abraham arazir aghuibar amuti, God suam ni nan damazimın dera, eghti bizir kam bagh Abraham uan ziam fam. Ezi bizir kam guizın bizim puvati. Abraham tuavir kamın Godın damazimın gumazir aghuim otozir puvati. Egh bizir kam bagh Abraham uan ziam fan kogham.

³ Godın Akinafarim ghaze, “Abraham nighnizir gavgavim Godın itima, ezi God an nighnizir gavgavim bagha a dibora ghaze, ni nan damazimın dera.”

⁴ Gumazim ingangarim gamima, me ivezim a ganıdi. Ivezir kam, a bizir aghuir me pura a ganıdir puvatızim. Puvati. Kar an ingangarimın ivezimra.

⁵ Eghti gumazitam Godın damazimın gumazir aghuimın mın otivsi, a manmaghın damuam? An arazir aghuim bagh pamten ingaran marki. Puvati. A nighnizir gavgavim Godın iki suam, God

arazir kurabagh amizir gumazim dipon suam, ni nan damazimin dera. God gumazir kamim nighnizir gavgavimim garava a medagha ghaze, ni nan damazimin dera.

⁶ Devit uaghan akar otevir kam gamua ghaze, gumazir arazir aghuibagh amir puvatizim, God ghaze, a nan damazimin dera. Gumazir kam bar akongegh. Devit kamaghin mihei,

⁷ “Gumazir arazir kurabagh amim,
God an arazir kuraba gin amadagha egha da avara,
eghti gumazir kam bar akuegham.

⁸ Gumazir arazir kuram gamim,
God an arazir kuram mengvira ikian kogham,
eghti gumazir kam bar akuegham.”

⁹ Bar akongezir arazir kam, tein bizim? A gumazir uan mikarzir mogomebar aghorezibar bizimra? O, gumazir mikarzir mogomebar aghorezir puvatiziba uaghan, men bizim? Ia deravira nighnigh. E kamaghin mihei, “Abraham nighnizir gavgavim Godin itima, ezi God an nighnizir gavgavim bagha a dibora ghaze, ni nan damazimin dera.”

¹⁰ Ia nighnigh, dughiar manamra God ghaze, ni nan damazimin dera? Dughiar a tighar uan mikarzir mogomem aghoramim, an a mikemezi, o? Dughiar a uan mikarzir mogomem atugha givazimim gin, an a mikeme? Guizbangira, Abraham tighar uan mikarzir mogomem aghoramin dughiamin God ghaze, ni nan damazimin dera!

¹¹ Ezi gın, me an mîkarzîr mogomem atu. God mîkarzîr mogomemın dîghorımın arazım a ganıngı, eghti me Abrahamın duar kurımın gan fogh suam, dughiar a tîghar mîkarzîr mogomem aghoramım a nîghnîzir gavgavım Godın iti. Ezi bizir kam bagha God ghaze, nî nan damazımın dera. Ezi kamaghın amızı, Abraham gumazamızır nîghnîzir gavgavım Godın itibar ovavımın mın oto. Gumazır kaba, me gumazır mîkarzîr mogomem aghorezır puvatızıba. Egha nîghnîzir gavgavım Godın itima God ghaze, ia nan damazımın dera.

¹² Egha Abraham uaghan mîkarzîr mogomeba aghorezır marazır ovavım, me pura mîkarzîr mogomeba aghorezır pu. Puvatı. Me mîkarzîr mogomeba aghoregha, me uaghan en ovavım Abrahamın arazıbar gın ghua, nguazır kamın ikia nîghnîzir gavgavım Godın iti, matı Abraham, dughiar a tîghar mîkarzîr mogomem aghoramımın, a nîghnîzir gavgavım Godın iti.

God Abraham ko dîkîrîzîr akam

¹³ Fomıra God akar dîkîrîzîm Abraham ko an gın zuir ovavıba me ganıga ghaze, a nguazır kam me danıngam. Abraham, Moses Osırızır Arazıbar gın zuir puvatıgha, ezi God a ko akar dîkîrîzîm gamı. Puvatı, Abraham nîghnîzir gavgavım Godın itima, kamaghın God ghaze, nî nan damazımın dera. Egha God Abrahamın nîghnîzir gavgavımın ganıgha, kamaghın a ko akar dîkîrîzîm gamı.

¹⁴ Eghti gumazıtam Moses Osırızır Arazıbar gın mangıva a Godın akar dîkîrîzîmın bizıba da inıtı,

kamaghin gumazimin nighnizir gavgavim a pura bizimin otozi, ezi Godin akar dikirizim gavgaviba puvatighai.

¹⁵ E kamaghin fo, Moses Osirizir Araziba itima gumaziba dar gin zuir puvatizima bizir kam God gamima a men aningazi. Moses Osirizir Araziba puvatightima, eghti e kamaghin mikiman kogham, gumaziba Moses Osirizir Arazibar akaba batosi.

¹⁶ God kamaghin ifonge, a Abrahamin gin zuir ovavibar apangkuvighiva akar dikirizim me daningam. Kamaghin amizi, God Abrahamin nighnizir gavgavimin ganighava, a gisin akar dikirizim Abraham koma a gami. Gumazamizir Moses Osirizir Arazibar gin zuibara, bizir kaba inian kogham. Puvati. Tina Abrahamin min nighnizir gavgavim ikiva me uaghan bizir kaba iniam. Kamaghin, Abraham, a bar en afeziam.

¹⁷ Kamaghin Godin Akinafarim kamaghin migei, “Ki ni damighti ni kantrin aviribar afeziamin otogham.” Akar dikirizir kam, God uabi a gamizi an an damazimin gavgafi. Godin kamra, Abraham nighnizir gavgavim an iti. Egha Godin kam, a gumazir ovengezibagh amima me ua dikafi, egha a pura migeima bizir faragha itir puvatiziba, da otifi.*

¹⁸ Abraham fozir puvati, God manmaghin uan akar dikirizim damighti an otivam. Egha a

4:15: Ro 3:20, 5:13, 5:20, 7:8, 2 Ko 3:7-9, Ga 3:10, 3:19 **4:16:** Ro 3:24, Ga 3:7, 3:22 **4:17:** Stt 17:5, Ais 48:13, 1 Ko 1:28, Ef 2:1, 2:5,

1 Pi 2:10 * **4:17:** (4:17) Grighin akam, vezin kam deragha bigha mikemezir puvati. Marazi nighnigha ghaze, vezin kam kamaghin migei, “Abraham, Godin damazimin en ovavir afeziam.” **4:18:** Stt 15:5, Hi 11:1

guizbangira nighnizir gavgavim Godin ikia, bizir aghuir a fogha iniamiba bagha mizuai iti. Egha kamaghin a “Kantrin aviribar afeziamin oto.” Godin Akinafarim mikemezi moghin, “Nin ovavir boriba bar avirasemegham.”

¹⁹ Abraham fo, an mikarzim bar ghurigha mati aremezir gumazim. Egha a 100 plan azenibar roghira ghu. Egha a fo, an amuim Sara boritam batan kogham, a navim ronghe.

²⁰⁻²¹ Egha Abraham uan nighnizir gavgavim anetaghizir puvati. Egha a Godin akar dikirizim ginighnigha navir pumuningin itir puvati. Egha an nighnizir gavgavim a gamima a bar gavgavigha Godin ziam fe. A bar fo, God uan akar dikirizimin gin mangi bizir kam damuamin gavgavim iti.

²² Kamaghin God Abrahamin nighnizir gavgavim a ginighnigha a dibora ghaze, a nan damazimin dera.

²³ Akar kam Godin Akinafarimin iti, “God a dibora ghaze, a nan damazimin dera.” Kar an Abrahamra migeir puvati.

²⁴ Kar uaghan en migirigiam. E uaghan nighnizir gavgavim Godin iti. God Iesus en Ekiam gamizi a ua mozimın dikafi, ezi e nighnizir gavgavim an iti. Kamaghin God uaghan e dipon suam, ia nan damazimin dera.

²⁵ En arazir kuraba bagha, God Iesus isa gumazir kurabar dafarim gatizi me a misoghezi, an areme. E an damazimin deraghasa, an e bagha Iesus gamizi a ua mozimın dikafi.

4:19: Stt 17:17, 18:11, Hi 11:11-12 **4:22:** Stt 15:6 **4:24:** Ap 2:24, 13:30, Ro 15:4, 1 Pi 1:21 **4:25:** Ais 53:4-5, 1 Ko 15:17, 2 Ko 5:21, Ga 1:4, 1 Pi 1:21

E Krai ko aremegha uaghan a ko angamra iti

5

(Sapta 5-8)

E datirighin Godin damazimin dera

¹ Ezi e nighnizir gavgavim Godin itima, tuavir kamın God ghaze, e an damazimin dera. Kamaghin amizi en Ekiam Krai Iesus an e gamizi, e navir vamira God ko iti.

² E Krai nighnizir gavgavim an itima, tuavir kamın an e inigha God bagha ghuzima, e datirighin Godin apangkuvimin aven iti. E fo, e Godin ziar ekiam ko dabirabir aghuim a ko a iniasa, egha bizir kam mizuai iti, kamaghin e bar akonge.

³ Egha e bizir kabanaghra bagha bar akongezir puvati. E fo, e osimtizar aven itima, eghti osimtizar e damuti, e tugh gavgavighamin arazim gifogham. Kamaghin e bar akonge.

⁴ E tugh gavgavighti, kamaghin God migirigiar aghuim e damuam. Eghti an migirigiar kam e damuti, e bizir aghuir gin izamiba bagh mizuam iki suam, e da iniam.

⁵ God uan Duamin, an arazir gumazamizibagh ifongezim e gingezi, a bar en navibagh izifa. Kamaghin amizi e Godin bizir aghuiba bagha mizua,

5:1: Jo 16:33, Ro 3:24, 3:28-30, 4:24, Ef 2:14, Kl 1:20 **5:2:** 1 Ko 15:1, Ef 2:18, 3:12, Hi 3:6, 10:19 **5:3:** Ap 5:41, 2 Ko 12:10, Fl 2:17, Je 1:2-3, 1 Pi 1:5-7, 3:14 **5:5:** Sng 22:5, 25:20, 2 Ko 1:22, Ga 4:6, Ef 1:13-14, Hi 6:18-19

egha bar fo, e pura mizuai puvati, da guizbangira otivam.

⁶ E uarira uarir akurvaghan iburazir dughiamin, Krai e gumazamizir kuraba bagha areme. An ovevem, God inabazir dughiamin oto.

⁷ Guizbangira, gumazir aghuimin akurvaghsi aremeghamin bizim bar oseme. Ezi ti dughiar vabara, tarazi ti, gumazir aghuitam bagh aremegham.

⁸ Ezi e arazir kurabagh amuavira itir dughiamin Krai, en akurvaghasa areme. Arazir kamın, God bar e gifongezir arazim en aka.

⁹ Bizir bar ekiam, Krai e bagh aremezi, tuavir kamın God en gara ghaze, ia nan damazimin dera. Kamaghın e fo, gin Godın kotiamin dughiamin an aningagharim otoghti, a dughiar kam guizin uaghan en akurvagham.

¹⁰ E faragha Godın apaniba, ezi an Otarimin ovevemın an e gamizi e an namakaba. Datirighın e an namakaba, ezi Iesus angamra ikiava, kamaghın bar guizbangira a en akurvagham.

¹¹ Uaghan bizir mam kamakin, en Ekiam Krai Iesus e gamizi e guizin Godın namakabara, kamaghın e bar akonge.

Adamın aven, ovevem otozi, ezi Kraisin aven, ikirimir zurara itim oto

¹² Kamaghın amizi, gumazir vamira arazir kuram gamizi, ezi tuavir kamın arazir kuraba nguazir kamın oto. Ezi nguazir kamın

5:6: Ro 4:25, 5:8-10 **5:8:** Jo 3:16, 15:13, 1 Pi 3:18, 1 Jo 3:16, 4:10

5:9: Ro 1:18, 2:5, 2:8, 3:25, 1 Te 1:10, Hi 9:14, 1 Jo 1:7 **5:10:** Jo 14:19, Ro 8:7-8, 2 Ko 4:10-11, 5:18-19, Kl 1:20-21 **5:12:** Stt 2:17, 3:6, 3:19, Ro 6:23, 1 Ko 15:21

gumazamiziba arazir kurabagh amima, ovevem oto. Ezi gumazamiziba bar arazir kurabagh amima, kamaghin ovevem bar me bato.

¹³ E fo, fomira dughiar Moses Osirizir Arazibar tighar otivam, dughiar kamın arazir kuraba nguazir kamın iti. Ezi Moses Osirizir Araziba itir puvatizi, God gumazibar arazir kurar kaba medir puvati.

¹⁴ Ezi Adamın dughiamın ikegha ghua Mosesin dughiamın, ovevem gumazamiziba gativagha me avara. Gumazir maba Adamın mın arazir kuratam gamizir puvati, men arazir kuraba ighara. Ezi ovevem uaghan me avara. Ezi Adam mati Gumazir Izamimın nedazim.

¹⁵ Ezi Godın apangkuvir a pura aningizim, an Adam amizir arazir kuramın mın amir puvati. Guizbangira, gumazir vamira Adam arazir kuram gamima, ezi tuavir kamın gumazir aviriba ariaghire. Ezi gumazir vamira Kraıs Iesus an apangkuvimın, God e gamizi, e an damazimın dera. Ezi Godın apangkuvimın gavgavim bar ovevemın gavgavim gafira. Bizir kam, a gumazimizir aviriba pura me ganingizi, a me gizifa!

¹⁶ Egha uaghan God puram e ganingizir bizim ko, gumazir vamiran arazir kuramın otozir bizim, aning uaghara zuir puvati. Aning arazir vamira e gamir puvati. Bar puvati. Gumazir kam arazir kurar vamira amizi, God gumazamiziba me tuisigha ghaze, ia bar ikuvigham. Egha God puram e ganingizir bizim kamakın, gumazamiziba arazir kurar aviribagh amima, God men apankuva gari, mati me arazir kuratam gamizir puvati.

17 Guizbangira, gumazir vamira Godin akam batoghezi, ezi an arazir kuramin ovevem gumazamiziba bar me gatifa. Ezi God uan apangkuvim gumazamiziba avarazi a me gizifa, egha ghaze, ia nan damazimin dera. Kar a pura aningizir bizim. Egh gumazir vamira Krai Iesusin inganarimin, tina God pura anidir bizim iniva, a Krai ko ikiva bizibagh ativagh dar ganam. Egh me kamagh ikiva me bizibagh ativaghamin gavgavim, ovevem in gavgavim gafiragham.

18 Ezi kamaghin, e deravira akar kam ginihniham. Gumazir mam arazir kurar vamiram amizi, kamaghin God ghaze, gumazamiziba bar moghira bar ikufi. Kamaghira, Gumazir Igharazir Vamira arazir aghuir Godin damazimin derazim gami. Kamaghin God gumazamiziba bar men gari, mati me arazir kuratam gamizir puvati. Egh God me zurara itir ikirimirir aghuarim me daningam.

19 Gumazir vamira Godin akam baraghizir puvati, ezi an arazir kam gumazamizir aviribagh amizi, me arazir kurabagh amir gumazibagh ava. Kamaghira Gumazir Vamira Godin akam baraghizi, ezi an arazir kam gumazamizir aviribagh amizi, me Godin damazimin dera.

20 God kamaghin nihniha, egha Moses Osirizir Araziba aningi, eghti gumazamiziba arazir kurabar amuamin tuavibagh fogh dar amuti, arazir kurar avirim otivighram. Kamaghin gumazamiziba puv arazir kurabagh ami, ezi Godin apangkuvim bar ekevegga, bar dar pin iti.

21 Arazir kuram faragha gumazamizibagh amima me ariaghiri, kamaghin ovevem in tuavim in arazir kuram men atrivim in min iti. Kamaghira Godin apangkuvim datirighin gumazamizibagh amima, me an damazim in dera. Kamaghin apangkuvim en atrivim in min iti. Eghti gin izamin dughiam, en Ekiam Krai Iesusin ingarim in, God zurara itir ikirimirir aghuarim e daningam.

6

E Krai ko ovenge

¹ Kamaghin amizi, e manmaghin mikimam? E ti arazir kuraba dar amuvira ikiam, eghti Godin apangkuvim ekevegh mangvira ikiam?

² Bar puvatigham! E aremezir gumazibar min ikiava, egha arazir kurar e amiba ategha gifa. Egh e manmagh su, uam arazir kurabar tuavim in gin mangvira ikiam?

³ Ia ti kamaghin fo, e bar Krai Iesusin aven ruegha a ko poka. Arazir kam in e bar an ovevem ko poka.

⁴ E ruegha, egha tuavir kam in Krai sin ovevem in poka, ezi Afeziam Krai ko mozim in aven e akaragha e avara. Egha mati an gavgavir ekiam Krai gamizi a mozim in ua dikafi, kamaghira, e uaghan ikirimirir igiar aghuim in ikivira ikiam.

E uaghan Krai Iesus ko ikirimirir aghuarim in ikiam

5:21: Ro 6:23 6:1: Ro 3:5-8, 6:15 6:2: Ro 7:4, Ga 6:14, Kl 3:3,
1 Pi 2:24, 4:1 6:3: 1 Ko 15:29, Ga 3:27 6:4: Ro 8:11, Ga 6:15, Ef
4:22-24, Kl 2:12, 3:10

⁵ Ezi, e Kraiss ko puegha egha mati an aremezi, moghin areme. Kamaghira, e a ua dikavizi moghin e a ko puegh ua dikavigham.

⁶ E kamaghin fo, en navir ghurimin araziba, da Kraiss ko ter ighuvimin aremegha gifa, ezi en nivafizimin agoroger arazir kurabar gavgavim gifa. Kamaghin, e ua arazir kuramin ingangarir gumazibar ikian kogham.

⁷ Guizbangira, gumazitam aremeghti, arazir kuramin gavgavim uam a gativaghti, an an apengan ikian kogham.

⁸ E ghaze, e Kraiss ko areme, egha e nighnizir gavgavim kamaghin iti, e uaghan a ko ikirimirir aghuir kamın ikiam.

⁹ E kamaghin fo, Kraiss mozimin ua dikavigha gifa. Egha uam aremeghan kogham. Ovevem, a ua gavgavir a misueghti a uam aremeghamim, puvati.

¹⁰ Egha Kraiss dughiar vamiram aremegha ua aremeghan kogham. Egha ovever arazir kamın, an arazir kuramin gavgavim gamizi, eghti a uam a gativsi damuan kogham. Egha datirighin a ikirimirir aghuarimin ikia God baghavira iti.

¹¹ Kamaghira, nighnizir kam ian iki, ia uaghan Kraiss ko aremegha egha arazir kuramin gavgavim uam an apengan itir puvati. Egha ia Kraiss Iesus ko porogha God baghavira ikia ikirimirir aghuimin iti.

¹² Ovever mikarzim en iti, ezi ia arazir kuram

6:5: Fl 3:10-11 **6:6:** Ga 5:24, 6:14, Ef 4:22, Kl 2:11, 3:5, 3:9 **6:7:**
 1 Pi 4:1 **6:9:** MAA 1:18 **6:10:** Lu 20:38, Hi 9:26-28, 1 Pi 3:18
6:11: Ro 6:2, 2 Ko 5:15, Ga 2:19, 1 Pi 2:24 **6:12:** Stt 4:7, Sng 19:13,
 119:133

ateghtima a ian mikarzipagh ativan marki. Kamaghin arazir kuram ia gekutima ia mikarzim ifongezir arazir kuramin gin mangan kogham.

¹³ Egh ia arazir kuram amamangatighti a ian soroghafariba ko bizitaba ikirarighti ia arazir ikuratom damuan marki. Ia mati, gumazamizir ovegha mozimin ikegha ua dikavigha angamra itiba, kamaghin ia uari isi God daning. Egh God amamangatightima a ian mikarzim bar a gativaghti ia arazir aghuibar amu.

¹⁴ Arazir kuram ua ian mikarzipagh ativan kogham. Ia Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati, ia Godin apangkuvimin apengan iti.

E arazir aghuibar ingangarir gumaziba

¹⁵ Ezi e datirighin Moses Osirizir Araziba ua dar apengan itir puvati, egh e manmaghin damuam? E Godin apangkuvimin apengan iti, egh e arazir kurabar amuvira iki, ti deragham, o? Bar puvati!

¹⁶ Ia ti kamaghin fos, o? Ia uari isi, gumazitam a daningiva, egh an akamin gin mangiva, egh ia an ingangarir gumazibar otivigham. Kamaghira, ia arazir kuramin ingangarir gumazibar ikiti, a ia damighti ia aremegham. Egh ia Godin akam bareghiva egh an gin mangiva, ia an ingangarir gumazibar ikiti, a ia damighti, ia an damazimin deragham.

¹⁷ Guizbangira, ia faragha arazir kuramin ingangarir gumazibar ike, ezi God gin ia isa, uan akamin apengan ia ariki. Me Godin guizin akam

ian sure gami, ezi ia a inigha guizbangira an gin zui. Bizir kamın, e God mınabi!

¹⁸ Faragha arazir kuraba ia ikiaghariki, ezi God ia firi. Egha God ia gamizi, ia arazir aghuibar ingangarir gumazibar otifi.

¹⁹ Iavzika. Ian navir ghuribar nighniziba otefe, ezi ia foghasa ki bizir kam akar otevir isin zuimin ia migei. Bizir kam guizbangira, ia faragha uan mikarziba bar da aningizi, da arazir kurabar ingangarir gumazibar otivizi, ia arazir miziriziba ko bar ikuvizir arazibagh ami. Egh datirighin ia bar uan mikarziba bar dar aningti, da arazir aghuibar ingangarir gumazibar otivighti, ia Godin mirara zuegh ikiam.

²⁰ Faragha ia arazir kurabar ingangarir gumazibar ikia, ia arazir aghuimin gavgavimin apengan itir puvati.

²¹ Egha ia faragha amir arazibagh amima da akurvazir manaba ia gami? Arazir kaba, ia datirighin dagh nighnighava aghumsisi. Arazir kabara gumazibagh amima me ariaghiri.

²² Ezi datirighin God ia firizi, ia arazir kurabar gavgavimin apengan itir puvati, egha Godin ingangarir gumazibar otifi. Egh ia iniamin bizir aghuimra kara, God ia damighti, ia Godin mirara zuegh ikiva, egh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam.

²³ Guizbangira, arazir kuram ivezim isava uan ingangarir gumazim ganingi. Ivezir kam an ovevemra. Ezi God bizir aghuarir pura

6:18: Jo 8:32, 1 Ko 7:22, Ga 5:1, 1 Pi 2:16 **6:20:** Jo 8:34 **6:21:**
 Ro 1:32, 7:5, 8:6, 8:13 **6:23:** Stt 2:17, Ro 2:7, 5:12, 5:15, Je 1:15, 1
 Pi 1:4

e ganingizimra kara, zurara itir ikirimirir aghuarim. Ikirimirir kannagh, e uan Ekiam Kraiss Iesus ko porogha, egha a isi.

7

Datirighin e navir igiamin arazibar gin ghua ingangarim gami

¹ Nan adarasi, ia Moses Osirizir Arazibagh fozi ki ia migei. Ia fo, gumazim angamra ikiavira ikia, a Moses Osirizir Arazibar apengan iti. Egha gumazim aremegha Moses Osirizir Arazibar uam a dar apengan itir puvati.

² Amizim pam ikiam, eghti an pam angamra ikivira ikitima, eghti Moses Osirizir Araziba uaghara aning ike. Amizimin pam aremeghti, Moses Osirizir Arazir uaghara aning ikezim uam amizim ikeghan kogham, eghti amizim firighrigham.

³ Gumazim angamra ikivira ikiti, amizim gumazir igharazim ko dakuighti, eghti me amizir kam mikim suam, a poroghamiba uari bakeir arazim gamir amizim. Amizir kamın pam aremeghti, Moses Osirizir Arazim a ikeghan kogham, eghti a firighrigham. Kamaghın, a gumazir igharazimin ikiti, me kamaghın mikiman kogham, a poroghamiba uari bakeir arazim gami. Puvati.

⁴ Kamaghira, nan adarasi, ia Kraissın mikarzim ko poke, egha bizir kamın ia a koma ovegha, uam Moses Osirizir Arazimin apengan itir puvati. God kamaghın ifonge, e a bagh ingarti dagher aghuiba

otivam. Kamaghin, ia datirighin gumazir God amizi ua mozimin dikavizim, ia an adarasi.

⁵ E faragha uan navir ghurimin arazibar gin ghua, ezi Moses Osirizir Araziba agoroguer kuram en mikarzi bagh aningizima, e arazir kuram gami. Ezi arazir kamın ovevem e bato.

⁶ Ezi datirighin e Kraisin min ovenge, egha faragha en suighizir biziba, e da ataki. Kamaghin amizi, Moses Osirizir Araziba uam en suirazir puvati, e firiaghire. Ezi datirighin en ingangarir e amiba, da ua Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Datirighin, Godin Duam e gamima e tuavir igiamin gin ghua ingangarim gami.

Arazir kuraba paza e gami

⁷ Eghti manmakın? Moses Osirizir Araziba agoroguer kuram en mikarzi bagh aningizima, e arazir kuram gami, e manmagh mikimam? Tarazi suam, Moses Osirizir Araziba ti ikufi. Bar puvati. Moses Osirizir Araziba ikian koghtima, ki guizin kamaghin azangam, arazir kuraba, da tizim? Ki dagh foghan kogham. Moses Osirizir Araziba kamagh migei, “Ni munavin biziba bagh navim dikavan marki.” A kamaghin mikemeghan koghti, ki foghan kogham, biziba bagha navim dikavir arazim, an arazir kuram.

⁸ Ezi arazir kuram nan navir ghurimin aven ingara egha Moses Osirizir Arazibar aven tuavimin apigha nighnizir kuraba na ganidi. Egha tuavir aviribar nan navim gami a dikavima, ki gumazir igharazibar bizibar gara nan navim da bagha

7:5: Ro 6:13, 6:21, Ga 5:19, Je 1:15

7:6: Ro 2:29, 6:4, 8:2, 2 Ko 3:6

7:7: Kis 20:17, Lo 5:21, Ap 20:33

7:8: Ro 4:15, 5:20, 1 Ko 15:56

arai. Moses Osirizir Araziba ti puvatizima, arazir kuram gavgaviba puvatighai.

⁹⁻¹⁰ Fomira Moses Osirizir Araziba itir puvatizi, ki angamra iti. Ezi Moses Osirizir Araziba otozi, arazir kuraba dikavigha angamra iti, ezi ki fo, ki Godin damazimin areme. Moses Osirizir Arazibar ingangarimra kara, a ikirimirir aghuarim e ganidi. Ezi ki Moses Osirizir Arazibar tuavimin, ki ikirimirir aghuarim inizir pu. Puvati, da na gamizi, ki areme.

¹¹ Ezi arazir kuram nan aven ingara egha Moses Osirizir Arazibar aven tuavimin apigha na gifari. Egha Moses Osirizir Arazibar tuavmin na misoghezi, ki areme.

¹² E kamaghin fo, Moses Osirizir Araziba, da Godin otivaghire. Moses Osirizir Arazibar aven itir migirigiar gavgaviba, da uaghan Godin otivaghire, egha da Godin damazimin derazir arazibar amuasa e migei, egha da gumazamizibar akurvasi.

¹³ Ezi manmagh ami? Bizir aghuir kam ti na gamizi ki ovenge? Bar puvati. Arazir kuram uabi na gamizi ki ovenge. God kamaghin ifonge, arazir kuram azenim girightima e bar fogh suam, arazir kuram a bar bizir kuram. Kamaghin God arazir kuramin amamangatizi, arazir kuram bizir aghuir kam in aven otogha na gamizi ki ovenge. Kamaghin Moses Osirizir Arazibar tuavimin, God guizbangira kamaghin en aka, arazir kuram bar kurigha mughasi.

Arazir kuram en mikarzipagh atifa

14 E fo, Moses Osirizir Araziba, da Godin Nguibamin bizim, ezi ki nguazir kamın gumazim. Ezi arazir kuramın gavgavim nan suira, ezi ki arazir kuramın ingangarir gumazimın oto.

15 Egha ki amir araziba, ki deragha dar mingaribagh fozir puvati. Arazir ki damuasa bar ifongeziba, ki dagh amir puvati. Egha arazir ki ifongezir puvatiziba, ki zurara dagh ami.

16 Ezi arazir ki ifongezir puvatiziba, ki dagh ami, ezi nan arazir kam kamaghın ian aka, ki ti kamaghın mikimam, Are, Moses Osirizir Araziba da bar dera.

17 Kamaghın, ki uabi arazir kurar kabagh amir pu. Puvati. Arazir kurar nan aven itim, dagh ami.

18 Ki fo, bizir aghuitam nan aven itir puvati. Ki uan navir ghurim miği. Kamaghın amizi, ki arazir aghuibar amuasa ifonge, egha dar amuamin gavgaviba pu.

19 Arazir aghuir ki damuasa ifongeziba, ki dagh amir pu. Egha arazir kurar ki damuasa ifongezir puvatiziba, ki dagh ami.

20 Egha arazir ki aghuaziba, ki dagh ami, egha kamaghın fo, ki uabi kamaghın amir pu. Puvati. Arazir kurar nan aven itim, dagh ami.

21 Kamaghın ki gari, arazir kam guizbangira kamaghın nan ingari: ki arazir aghuibar amuasa ifonge, ezi arazir kuram zurara na ko ikia nan tuavim apiri.

22 Guizbangira, nan navir averiamın aven, Godin otivir Moses Osirizir Arazibar, ki dagh niğhniğhavira ikia da bagha bar akonge.

²³ Kamaghin, ki arazir igharazimin garima, a nan mikarzimın aven ingari. Egha Godin migirigiar nan nighnizimin aven itibav sosi. Arazir igharazir kam, na gamima, ezi Moses Osirizir Arazibar otozir arazir kuram, a nan mikarzimın aven ingara na ikiagharigha na gatifa.

²⁴ Maia! Ki ghaze, ki bar ikufi! Tina nan akuraghtima, ki mikarzir ovengamin kamın firighrigham?

²⁵ Eghti Godra, a en Ekiam Kraıs Iesusın ingangarimın tuavimın, a nan akuragham! Ezi ki God minabi! Egha ki uabi, uan nighnizimin navir averiamın aven Godin migirigiabar ingarir gumazimın iti. Egha uan navir ghurimın aven, ki uaghan Moses Osirizir Arazibar otozir arazir kuram, ki an ingangarir gumazimın iti.

8

Krais arazir kuraba givagha Godin Duam e ganıngi

¹ Kamaghin e Kraıs Iesus ko pogheziba, God datirighin uan kotiamın aven uam ivezir kuram e danıngsi mikıman kogham.

² E fo, e bar datirighin Kraıs Iesus ko poroghav itiba, Godin Duamın gavgavim ikirimirir aghuarim e ganıga, egha ovevemın arazim ko arazir kuramın e firaghariki. Eghti arazir kaba ua e gativagh e ikirarighan kogham.

7:23: Ro 6:13, 6:19, Ga 5:17, Je 4:1, 1 Pi 2:11 **7:25:** Ro 6:13, 6:19,
1 Ko 15:57, Ga 5:17 **8:1:** Ro 8:34, 8:39 **8:2:** Jo 8:36, Ro 7:23-25,
2 Ko 3:6, Ga 2:19

³ En navir ghuriba, gavgaviba puvati. Kamaghin amizi, Moses Osirizir Araziba, en arazir kurabar gin amangamin gavgaviba puvati. Ezi Moses Osirizir Araziba damuan koghamin bizir kam, God uabi a gami. God uan Otarim amadazi, a gumazimin min otogha, egha arazir kurabagh amir gumazimin min gari. A en arazir kuraba agivasa ize, ezi an ingangarimin tuavimin, God gumazamiziba itir arazir kurabar gavgavim agivagha a gasighasiki.

⁴ Ezi e datirighin navir ghurimin arazibar gin zuir puvati, e Godin Duamin arazibar gin zui. God kamaghin ifonge, Moses Osirizir Arazibar aven itir arazir aghuiba en navibar aven deragh otogham. Kamaghin God en arazir kurabar gavgavim a givagha a gasighasiki.

⁵ Guizbangira, navir ghurimin arazibar gin zuir gumazamiziba, me dughiaba bar navir ghurim ifongezir biziba baghavira nighnisi. Ezi Godin Duamin gin zuir gumazamiziba, me Godin Duam ifongezir biziba baghavira nighnisi.

⁶ Eghti gumazim navir ghurimin araziba baghivira nighnighiva, an aremegham. Eghti gumazim Godin Duam baghivira nighnighiva, a ikirimirir aghuarim koma navir amirizim iniam.

⁷ Ezi gumazitam navir ghurimin araziba baghivira nighnighiva, gumazir kam Godin aghuaghiva an apanimin ikiam. A Godin otivir Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati; egh

8:3: Ap 13:38-39, 15:10, Ro 3:20, 2 Ko 5:21, Fl 2:7, Hi 4:15, 7:18-19

8:4: Ga 5:16, 5:25 **8:5:** Jo 3:6, 1 Ko 2:14, Ga 5:22, 5:25 **8:6:** Ro 6:21, 8:13, Ga 6:8 **8:7:** Mt 12:34, Jo 8:43, 12:39, 1 Ko 2:14, Je 4:4

guizbangira dar gın mangan kogham.

⁸ Gumazamizir navir ghurimın arazibar gın zuiba, me God ifongezir arazibar amuan kogham.

⁹ Eghti Godın Duam guizbangira ian navir averiabar aven ikiti, ia ua navir ghurimın arazibar gın mangan kogham, ia Godın Duam ifongezir arazibar gın mangam. Guizbangira, gumazitam an navir averiamın aven Kraisin Duam an itir puvati, a Kraisin anam puvati.

¹⁰ Ia arazir kuram gami, egha bizir kamın ia areme. Eghti Kraisi ian navir averiabar aven ikiti, God ia mikim suam, ia nan damazimın dera, eghti Godın Duam ikirimirir aghuarim ia daningam.

¹¹ Godın Duam Iesus mozimın a gamizi a ua dikafi, ezi Duar kamra, ian navir averiabar aven iti. Egha gumazir Kraisi gamizi a dikavizir kam, a ian ovengamin mikarzibar amuti, da ua dikavighiva angamra ikiam. God uan Duar ian navir averiabar aven itimın tuavimın, bizir kam damuam.

Godın Duam ia gamizi, ia Godın boribar otifi

¹² Kamaghın amizi, nan adarasi, e ikarvazir ingangarir mam iti. Ikarvazir ingangarir kam, a navir ghurimın bizim puvati, e an gın mangan kogham.

¹³ Ia navir ghurimın arazibar gın mangıva, ia arımighregham. Egh ia Godın Duamın gavgavimın tuavimın, ia uan mikarzibar arazir kurabav soghti, da aremeghti, ia angamra ikivira ikiam.

8:9: 1 Ko 3:16, 12:3, Ga 4:6, Fl 1:19, 1 Pi 1:11 **8:10:** Ga 2:20, Ef 3:17, 1 Pi 4:6 **8:11:** Ap 2:24, 1 Ko 3:16, 6:14, 2 Ko 4:14, Ef 2:5

8:13: Ga 6:8, Ef 4:22, Kl 3:5

14 E fo, gumazamizir Godin Duam men faragha zuima me an gın zuiba, eghti gumazamizir kaba bar Godin boriba.

15 E kamaghın fo, Duar God ia ganıngizim, a ia gamizi, ia pura ingangarir gumazibar otozir puvati, egha ia bizibar atiati. Puvati. Godin Duam ia gamizi, ia an boribar otifi. Egha e Godin Duamın gavgavımın e an dia ghaze, “Aba, En Afeziam!”*

16 Godin Duam uabi, a en duaba ko porozi, e uarir gun mıgei, e Godin boriba.

17 E Godin boriba, egh gın bizir aghuir God e danıngasa e bagha inabaziba, e da iniam. Bizir kaba, en avebam Kraıs da inıgha gıfa. E fo, e datırıghın Kraıs ko mızazir a inıziba e da aterıva, egh gın a ko ziar ekiam ko dabirabir aghuım uaghan a iniam.

E gın Godin Nguıbamın mangıva ziar ekiam ko dabirabir aghuım iniam

18 Kı fo, ziar ekiam ko dabirabir aghuir kam God gın en akaghti, e a gıfogham. Ezı kı kamaghın nıghnısi, bizir kam a, mızazir e datırıghın ısıba, bar dagh afıragham.

19 Guızbangıra, God ingarızir bizıba bar, me dughiar God uan borıba azenım darıghamım a bagha mızua, uan dapanıba fegha tintınıbar gara nıghnıghısi, dughiar manamra bizir kam otıvam?

8:14: Ga 5:18 **8:15:** 1 Ko 2:12, 4:6, 2 Ti 1:7, Hi 2:15 * **8:15:** (8:15) Aramın akam, a İesusın nguıbamın akam, me uan afeziam dibora ghaze, “Aba.” Egha İesus uan Afeziam ko mıgia, a kamaghın a dibora ghaze, “Aba.” Nı Mak 14:36ın gan. **8:16:** 2 Ko 1:22, Ef 4:30 **8:17:** Ap 26:18, Ga 4:5-7, Fl1:29, 2 Ti 2:11-12, MAA 21:7
8:18: Ro 5:2, 2 Ko 4:17 **8:19:** Kl 3:4, 2 Pi 3:13, 1 Jo 3:2

²⁰ Guizbangira, God fomira nguazimin itir biziba da tuisigha ghaze, da bar ikufi, da pura bizir kiniba. Da uari kamaghin otozir pu. Puvati. God uabi dagh amizi da kamaghin otifi. Egha da God damuamin bizir aghuim bagha mizuai.

²¹ Datirighin, nguazimin itir biziba da ovevem ko biziba kuraghrir arazimin apengan ikia, mati da kalabusin iti. Egha me kamaghin fo, dughiar God misevezimin, God biziba kalabusin itir arazir kam a givaghti, eghti biziba bar Godin boriba ko firighreghiva dabirabir aghuarim ko ziar ekiam iniam.

²² E fo, bizir God ingariziba bar moghira, mati amizim borim batasa mizazim isi moghin, da mizazim isi. Egha da bar puv tuava ara, iza datirighin oto.

²³ Ezi bizir kabarama arair pu. Puvati, e uari uaghan arai. E Godin Duam inigha gifa, a kamakin, a God e daningamin bizir aghuibar faragha zuir bizim, an e ganingi. Egha e tuava ara, dughiar God e damighti e an boribar miraram otivamimin, e a bagha mizuai. Dughiar kam, God en mikarzaribar amighti da firighregh ganganir igharazimin otogham.

²⁴ E bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai itima, kamaghin God en akura. Egh e suam, e bizir mam bagh mizuamam, egh fogham, e tighar a iniam. Egh gumazim tizim bagh bizir a inigha givazim baghiva mizuam ikiam?

²⁵ Ezi e fo, bizir e tighar iniamiba e guizbangira da iniam. Egha kamaghin e navibar suigha da

bagha mizuai.

²⁶ Kamaghira, Godin Duam e gavgaviba putatizir darazir akurvasi. E fozir pu, e manmagh biziba bagh God ko mikimam? En migirigiba otefe. Kamaghin amizi, Godin Duam uabi e bagha God ko migia, tuava ara, an ararem akar e mikiman asazibagh afira.

²⁷ Ezi God gumamazibar navir averiaba guizbangira dar gari. A uan Duamin nighnizim gifo. Kamaghin, an Duam Godin ifongiamin gin ghua Godin gumamaziba bagha a ko migei.

²⁸ E fo, God bizibagh amima da virara uari inigha ingara, egha gumamazir God bar a gifongezibagh amima, ezi me dera. Kar gumamazir God ua me iniasa mikemegha givaziba, a men dia.

²⁹ Kar, gumamazir God fomira ua me iniasa migeiba, a uaghan me ginaba, eghti me uaghan an Otaramin min ikiam. Eghti borir aviriba ikiti Kraiss uabi men avebar ekiamin min ikiam.

³⁰ Ezi gumamazir a fomira me ginabaziba, a uaghan men dia. Egha gumamazir a diazir kaba, a me dibora ghaze, ia nan damazimin dera. Egha gumamazir an damazimin derazir kaba, a ziar ekiam ko dabirabir aghuim me ganingizi me a ko a isi.

Bizitam e damuti, e Kraiss e gifongezir arazimin saghon ikian kogham

8:26: Sek 12:10, Ef 6:18, Je 4:3 **8:27:** Sng 7:9, 139:1, Ap 1:24, 1 Ko 4:5, 1 Te 2:4, 1 Jo 5:14 **8:28:** Ro 9:11, 9:23-24, Ef 1:11, 2 Ti 1:9
8:29: Jo 17:22, 2 Ko 3:18, Ef 1:5, 1:11, Kl 1:5, 1:11, 1:18, 2 Ti 2:19, Hi 1:6 **8:30:** Ro 9:24, 1 Ko 6:11, Ef 4:4, 1 Pi 2:9

³¹ E bizir kabagh foghava, egh e manmaghin mikimam? E fo, God e baghivira ikiti, tina e dikabiraghiva e gafiragham? Bar puvatigham.

³² God uan Otarimın suirazir pu. Puvati, a bar moghira e bagha ofan mın aneningizi, an areme. E fo, a uan Otarim e ganingi, egha e uaghan kamaghın fo, a bizir aghuir igharaziba bar, da uaghan pura e daningam.

³³ Eghti gumazir manatam God inabazir gumazamizibar kotin aven akam me gasam? Puvati. God uabi gumazamizir kabav gia ghaze, ia nan damazimın dera.

³⁴ Tinara e mikim suam, ia uan arazir kuramın ivezim iniam? Puvati, Kraiss Iesus, gumazir aremezim, God a gamizi a ua dikafi, egha datirighın Godın agharir guvimın aperaghav iti. Egha anarira e bagha God ko migei!

³⁵ Kraiss bar e gifongeghavira iti, kamaghın gumazir manatam e damuti, e Kraiss e gifongezir arazimın saghon ikiam? Puvati. Osimtiziba e bativam, o dughiar kuram e bativam, o gumaziba arazir kurabar e damuam o, matiriaba en agham o, bizir daghuamiba puvatigham o, bizir kuram e gasighasigham o, me e misoghti e arimighiram o, bizir kabanang e damuti, e ti Kraiss e gifongezir arazimın saghon ikiam, o? Bar puvati.

³⁶ Guizbangira, Godın Akinafarim mikemezi moghin bizir kaba e batifi:

“E nın gumazamizibar mın itima,

8:31: Nam 14:9, Sng 118:6 **8:32:** Jo 3:16 **8:33:** Ais 50:8 **8:34:** Sng 110:1, Ap 7:55-56, Kl 3:1, Hi 7:25, 9:24, 1 Jo 2:1 **8:35:** Ro 8:38-39 **8:36:** Sng 44:22, 1 Ko 15:30-31, 2 Ko 4:11

kamaghin me dughiaba bar, me e misoghti e arimighrasa, me e gami.

Me en gari, e mati me misozi ariaghirir sipsipba, ezi me paza e gami.”

³⁷ Bar puvati. Krais bar e gifonge, ezi bizir manam e batifi, a zurara e gamima e uan apanim dikabiri.

³⁸ Guizbangira, Krais bar e gifonge, ezi nan nighnizir gavgavim kamakin, bizitam e damuti, e Krais e gifongezir arazimin saghon ikian kogham: ovevem, o ikirimirir aghuim, o enselba, o duar kuraba, o gavgaviba itir biziba, o datirighin itir biziba, o bizir gin otivamiba,

³⁹ o bizir pin itiba, o bizir vazimin itiba, o God ingarizir biziba bar, dar tongin bizitam e damuti, e God e gifongezir arazimin saghon ikian kogham. An arazir e gifongezir kam, a Krais Iesus en Ekiamin ingangarimin, e ganingi.

God Israelbagh Amizir Arazim, Pol a geghari

9

(Sapta 9-11)

Pol Israelbagh nighnigha men apangkufi

¹ Ki Kraisin gumazim, kamaghin ki guizbangira migei, ki ifarir puvati. Godin Duam nighnizir zuezim na ganingi, ezi nan navimin aven ki kamaghin fo, nan akar kam a guizbangira.

8:37: Jo 16:33, 1 Ko 15:57, 2 Ko 2:14, 1 Jo 4:4, MAA 12:11
Ef 1:21, Kl 1:16, 2:15, 1 Pi 3:22

8:38:

² Ki zurara uan anabam bagha nighnigha, bar men apangkuvigha, osemegha nan navir averiam ikufi.

³ Ki kamaghin bar ifonge, God nan anabam Israel, ua men iniam. Eghti Krai nan nighnizimin gin mangan koghti, ki an azangsigh a ko mikimti, a uan gumazamizibar tongin na batueghti, nan anabam Israel nan danganim iniam. Bizir kam men akurazi, kamaghin a deraghai.

⁴ Me Israelin gumazamiziba, ezi God me dibora ghaze, me an boriba. Me an ziar ekiam ko dabirabir aghuim God koma inigha gifa. Ezi God uan Akar Dikirizir Gavgavim me ko a gami. Egha Moses Osirizir Araziba isa, me ganingi. Egha uan ziam fer arazim men akagha, egha me ko akam akiri.

⁵ Men ovavir faragha itiba, bar ziar ekiaba iti. Ovavir kabar iza, Gumazir God Uam E Iniasa Misevezim, Krai nguazir kam in gumazimin min men ikizimin aven oto. Krai a God, egha biziba bar dar dapanimin iti. Eghti zurazurara e Kraisin ziam fam!*

God Israelbagh amir arazim, Pol an gun migei

⁶ Ki kamaghin migeir puvati, Godin akar dikirizim pura ghua otozir pu. Puvati. E fo, gumazamizir maba, Israelin anabamin aven itiba, me guizin Israelba puvati.

9:3: Kis 32:32 **9:4:** Kis 4:22, 9:4, Lo 7:6, 14:1-2, Ap 3:25, 13:22, Ef 2:12, Hi 8:8-10, 9:1 **9:5:** Mt 1:1-16, Jo 1:1, Ro 1:25 * **9:5:** (9:5) Gumazir maba nighnigha ghaze, e mikovezir pumuningin tongin itir akaba kamaghin dagh iragh suam, "God biziba bar dar dapanimin iti. Eghti e zuraram an ziam fi mangvira ikiam." **9:6:** Nam 23:19, Jo 8:39, Ro 2:28, 3:3, Ga 6:16

⁷ Guizbangira, Abrahamin ovaviba, men marazi Godin boriba puvati. Fomira God kamaghin Abraham mikeme, “Aisakin ovavibara, ki men gan me dipon suam, merara nin ovaviba.”

⁸ Akar kamin mingarim kamaghin ghu, borir nivafizimin otoziba, me Godin boriba pu. Puvati. Borir Godin akar dikirizimin otiviba, me guizbangira Abrahamin ovaviba.

⁹ Ezi akar dikirizim kamaghin ghu, “Dughiar ki inabazimin, ki uamategh iziti, Sara otarim batam.”

¹⁰ Kamaghira puvati, akar igharazir mam iti: Rebekan otarir pumuning afeziar vamiran oto, a Aisak, en ovavim.

¹¹⁻¹² God arazir a zurara amimin gin ghua, gumazamiziba uan nighnizimin me ginabi. A gumazamizibar ingangarim bagha nighnizir pu. Puvati. A uabi men diava me ginabi. Kamaghin Rebeka tighar otarir pumuning batamin dughiamin, aning arazir kuratam o arazir aghuim gamizir puvatizi, God Rebeka kamaghin a migei, “Otarir ni faragh oteghamim, a ni gin oteghamin otarimin ingarir gumazimin otogham.”

¹³ Bizir kam, Godin Akinafarim mikemezir moghin, “Ki Jakob gifongegha, egha Ison aghua.”

¹⁴ Kamaghin amizi, e manmaghin mikimam? E suam, God ti arazir kuram gami? Bar puvati!

¹⁵ Guizbangira, God kamaghin Moses migei, “Ki gumazitamın apangkuvighsi ifongegh, ki an

9:7: Stt 21:12, Ga 4:23, Hi 11:18 **9:8:** Ga 4:23 **9:9:** Stt 18:10, 18:14 **9:10:** Stt 25:21 **9:13:** Lo 21:15, Mal 1:2-3, Lu 14:26
9:14: 2 Sto 19:7, Jop 8:3, 34:10, Sng 92:15 **9:15:** Kis 33:19

apangkuvam. Ki gumazitamın kuarkuvighsi ifongegh, egh ki an kuarkuvam.”

¹⁶ Kamaghın God gumazitam ginabaghasa, a gumazımın nıghnızım ko an ingangarımın gara a ginabır pu. Puvatı. God uan apangkuvımra gın ghua gumazıbagh inabı.

¹⁷ Guızbangıra, Godın Akınafarımın itır akam Isıpın atrıvım mıgıa ghaze, “Kı kamagh sua, kı uan gavgavır ekıam nın akaghtı, nguazır kamın itır gumazamızır avırıba nan zıar ekıam fam. Kamaghın, kı Isıpın atrıvımın ikıasa nı atı.”

¹⁸ Kamaghın amızı e fo, God gumazıtamın apangkuvıghsı ifongegh, an an apangkuvam. Egh a gumazıtam damıghtı an dapanım gavgavıgh an akam batoghsı a ifongegh, a damuam.

¹⁹ Ian tav tı na mıkım suam, “God kamaghın amıgha, tızım sua e mıgıa ghaze, ‘İa uan arazır kurabar ıvezım inıam?’ Gumazıtam God ifongezı moghın a ırıaghan kogham.”

²⁰ Ezi nı gumazır kınım! Nı Godın arazır an amızım bagh an ataran markı! Nguazır mınem gumazır an ingarızım kamaghın a mıkıman kogham, “Tızım bagha nı kamaghın nan ingarı?”

²¹ Nguazır mınemın ingarızır gumazım, a uan nıghnızımın gın mangı mınır pumuning ingarıgham. A nguazıtam ınıgh, mınır pumuning ingarıghtı, mınır tam dughar ekıam bagh ikıam, eghtı mınır ıgharazır mam, me zurara pura bızır kuraba a mıkınam. Kar an nıghnızım.

9:16: Ef 2:8 **9:17:** Kis 9:16, Ga 3:8, 3:22 **9:18:** Kis 4:21, 9:12, 14:4 **9:19:** 2 Sto 20:6, Jop 23:13, Dan 4:35 **9:20:** Aıs 29:16, 45:9, 64:8 **9:21:** Jer 18:6, 2 Tı 2:20

²² God uaghan kamaghın ami. God kamagh sua, a uan anıngaharım azenim datıghtıma, eghtı gumazıba bar an gavgavır ekıam gıfoghıam. Nguazır mınır ıvezır kuram inıamıba, kar gumazamızır an asıghasıghasava amıba, egha a dughıar ruarım me ganıngı, egh a gın me abıghrarıgham.

²³ A kamagh sua, an zıar bar ekıam ko dabırabır aghuım azenım gırıghtı, gumazamızıba bar a gıfoghıam. A fomıra a uan zıar ekıam ko dabırabır aghuım e a ko da inıasa, egha gumazım nguazır mınıeba akırızır moghın, an en navıbar akırı. Egha uan zıar ekıam ko dabırabır aghuım isa, nguazır mınır an apangkuvım itıbagh ıngezi, da bar ızıfa.

²⁴ Nguazır mınır apangkuvım inıamın kaba, kar e gumazamızır God deıba. E Israelbara men tongın ızezır puvatı, e uaghan Kantrın Igharazıbar Gumazıbar tongın ıze.

²⁵ Ezi Hosean akınafarımın, God kamaghın mıgeı,

“Gumazamızır fomıra nan adarazı puvatızıba,
datırıghın kı me dıpon suam, ia nan adarası.
Kantrın kı fomıra aghuazır kam, kı gın me mıkim
suam,
ia kı bar ifongezi darası.

²⁶ Ia faragha danganır mamın itıma kı ia mıgia
ghaze,
ia nan adarazı puvatı.

Egha danganır kamnaghra kı ia mıkim suam,
Ia Godın zurazurara itımın borıba.”

9:23: Ro 8:28-30, Ef 1:3-12, Kl 1:27

9:25: Hos 2:23, 1 Pi 2:10

9:26: Hos 1:10

27-28 Aisaia Israelbagh nighnigha kamaghin akam akuri, “Guizbangira, Ekiam dughiar vamira gumamazir nguazimin itiba bar men araziba tuisigh, egh zuamira men ivezim me danigam. Israelin gumamazibar avirimin dibobonim, an ongarimin gigimin dibobonimin min otogham, egha pura bizim, me marki. Ekiam men puningra ua me inigham.”

29 Bizir kaba Aisaia fomira mikemezi moghin otifi, a kamaghin migei, “Ekiar Gavgavir Ekiam Itim, en anabamin tongin tarazi ataghizi puvatizi, e bar ikuvighai, mati Sodom ko Gomora ikuvizi moghin.”

Israelba nighnizir gavgavim itir puvati

30 Are, e manmaghin mikimam? E kamaghin mikimam, Kantrin Igharazibar Gumaziba, Godin damazimin deraghasa ingangarir ekiam gamizir puvati. Egha me nighnizir gavgavim Godin itima, God ghaze, me nan damazimin dera.

31 Ezi Israelba me Moses Osirizir Arazibar gin ghua ingara, Godin damazimin deraghasa tuavim buriava, egha a batozir puvati.

32 Manmaghin amizi, me a batozir puvati? Me Godin damazimin deraghasa, uan gavgavibar pamtem ingarava avenge. Me nighnizir gavgavimin tuavimin gin zuir puvati. Dagiar dagariba asim, me a gasaghporaghiri.

33 Godin Akinafarim bizir kam migia ghaze,

9:27-28: Ais 10:22-23 9:29: Ais 1:9, 13:19, Jer 50:40 9:30: Ro 1:17, 4:11, 10:20 9:31: Ro 10:2-3, 11:7, Ga 5:4 9:32: Ais 8:14, Lu 2:34, 1 Ko 1:23 9:33: Sng 118:22, Ais 8:14, 28:16, Mt 21:42, Ro 10:11, 1 Pi 2:6-8

“Ia oragh! Kî gumaziba asaghporir dagiâr mam
amisevegha
a isa Sionin mihsiamin anefa.
Dagiâr kam me damuti me iram.
Egh gumazir niĝhnizir gavgavim an itiba,
me aghumsighan kogham.”

10

*Israelba Godin araziba deravira dagh fozir pu-
vati*

¹ Nan adarasi, kî uan navir averiamin aven God Israelba ua me iniasa, kî bar ifonge! Egha me bagha God ko miĝei.

² Kî Israelba bar deragha me ĝifogha kamaghin miĝei, me Godin arazibar ĝin mangasa bar gavgafi. Egha me guizin God ifongezir arazim ĝifozir pu.

³ Me, tuavir God ghaze e an damazimin derazim, me a ĝifozir puvati. Egha uan gavgavibar, Godin damazimin deraghasa tuaviba buri. Kamaghin me Godin damazimin deraghamin tuavimin apengan itir pu.

⁴ E fo, Kraiss Moses Osirizir Arazibagh amizima, dar gavgavim ĝifa. Kamaghin, tina niĝhnizir gavgavim Kraissin iti, anarira Godin damazimin deragham.

⁵ Gumazir Godin damazimin deraghasa Moses Osirizir Arazibar ĝin zuim, Moses a miĝia kamaghin osiri, “Gumazim Moses Osirizir Araziba

10:2: Ap 21:20, 22:3, Ga 1:14, 4:17

10:3: Ro 1:17, 9:30-32, Fl 3:9

10:4: Mt 5:17, Jo 3:18, Ga 3:24

10:5: Wkp 18:5, Neh 9:29, Ese

20:11-13, Ro 7:10, Ga 3:12

migei moghin damuva egh dughiaba zurara dar amuti, arazir kaba a damuti, a ikivira ikiam.”

⁶ Kar Godin Akinafarimin akar otevir mam, a gumazir nighnizir gavgavimin tuavimin Godin damazimin derazim, a kamaghin a migei, “Ni uan navir averiamin kamaghin mikimam marki, “Tina Godin nguibamin ghuavanangam?” ” (Akar kam kamakin, ni Kraisi e bagh izighrisi, ni mangiva an azangam?)

⁷ “Egh ni uaghan kamaghin mikiman marki, “Tina gumazibar ovia itir danganimin magiram?” ” (Akar kam kamakin, ni ovevem in mozimin ang, Kraisi inigh anangam?)

⁸ Ezi Godin Akinafarim kamaghin migei, “Godin akam bar nin boroghira iti, a nin akatorim ko nin navir averiamin aven iti.” Ka nighnizir gavgavimin akar e ia migeim.

⁹ Ni uan akamin kamaghin mikim suam, “Iesus a nan Ekiam,” egh uan navir averiamin aven nighnizir gavgavim iki, kamaghin fogh, God Iesus gamizi a mozimin ua dikafi, eghti God nin akurvaghti, ni ikivira ikiam.

¹⁰ E fo, ni navir averiamin nighnizir gavgavim Iesusin ikiti, kamaghin God suam, ni nan damazimin dera. Egh uaghan ni uan akatorimin suam, “Iesus nan Ekiam,” eghti God nin akuraghti, ni ikivira ikiam.

¹¹ Egha Godin Akinafarim kamaghin migei, “Gumazim nighnizir gavgavim Godin ikiva, egh a uabi aghumsighan kogham. Puvati.”

¹²⁻¹³ Egha Godin Akinafarim ghaze, “Gumaziba

bar Ekiamin ziamin diaghti a men akurvagham.” Kamaghin, Godin vamira iti, a bar en Ekiam. Eghti gumazir an deiba, a bar bizir aghuir aviriba men akurvagham. Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, Godin damazimin magh gari.

¹⁴ Ezi manmakin? Guizbangira, gumazir nighnizir gavgavim Godin itir puvatiziba, me manmaghin an ziamin dimam? Egh gumazir eghaghanim baraghizir puvatiziba, me manmaghin nighnizir gavgavim an ikiam? Eghti gumazitam akar aghuim me mikinighan koghti, me manmaghin a baregham?

¹⁵ Eghti siosba akar aghuim akurir gumaziba amangan koghtima, me manmaghin akamin gun me mikimam? Godin Akinafarimin aven Aisaia kamaghin osiri, “Godin akar aghuim inigha izir gumazibar darorim, a bar dera.”

Israelba akar aghuim inizir puvati

¹⁶ Ezi Israelin gumazir maba me Godin akar aghuim inizir puvati. Aisaia uabi kamaghin migei, “Ekiam, tinara en akar aghuim nighnizir gavgavim an iti?”

¹⁷ Kamaghin e fo, nighnizir gavgavim a gumaziba akar aghuim barazir tuavimin izam. Eghti gumazir Kraisin akam akurimin tuavimin, gumaziba akar aghuim baregham.

¹⁸ Ezi ki ian azai, Israelin gumazamiziba me Godin akar aghuim, me uan kuariba a baraghizir puvati, o? Ki ghaze, me guizbangira oraki. E fo, Godin Akinafarim kamaghin migei,

10:15: Ais 52:7, Nah 1:15 **10:16:** Ais 53:1, Jo 12:38, Hi 4:2

10:17: Jo 17:20 **10:18:** Sng 19:4, Mt 24:14, Mk 16:15, Kl 1:6, 1:23

“Akam ingha izir gumazibar akatoribar otivir
 migirigiaba,
 da ghua nguazir kamın nguibaba bar dar
 otozi,
 gumazamiziba bar, men kuariba a
 baraki.”

¹⁹ Ezi ki ua ian azai, Israelba me ti akar kamın
 mingarim gifozir pu, o? Puvati. Me fos. Moses God
 bagha faragha kamaghın mikeme,

“Ki Kantrin Igharazibar Gumazir ziaba puvatigha
 pura bizibar mın itiba ki me inightima,
 ian naviba bar ikuvigham.
 Eghti ki gumazamizir fofoziba puvatiziba
 inightima,
 bizir kam ia damighti ia ataram.”

²⁰ Ezi Aisaia uaghan akar gavgavimın kamaghın
 migei,

“Na burir puvatiziba, me nan api.
 Na bagha azai puvatiziba,
 ki uabi men aka.”

²¹ Egħa a Israelbav ġia kamaghın migei,

“Ki dugħiaba zurara men suigh me mugħasa me
 bagħa garima,
 me nan akaba barazir puvatigha akirim ragħa na
 gasara.”

10:19: Lo 32:21, Ro 11:11, Ta 3:3

10:20: Ais 65:1, Ro 9:30

10:21: Ais 65:2

11

God Israelbar tongin itir varazira men apangkuvigha, ua bagha me amisefe.

¹ Kamaghin amizi, ki bizir kam ginighnigha ian azai, God uan gumazamiziba batosi, o? Bar puvati! Ki uabi Israelin gumazir mam, ki Abrahamin ovavim, ki Benjaminin anabar gumazir mam.

² God uan gumazamizir fomira ua bagha me amiseveziba, a me batozir puvati. Ia Godin Akinafarimin itir Elaijan eghaghanim ginighnigh. Elaija Israelbar osemegha me bagha God pamtem an azanglisi,

³ “Ekiam, Israelba nin akam inigha izir gumazibav soghezi me ariaghire, egha me nin ofa gamir danganiba gasighasiki. Ezi ki uabira ni bagha ikiavira itima, me na misoghasava ami.”

⁴ Ezi God manmaghin an akam ikara? A ghaze, “Ki ua bagha Israelbar tongin itir varazira amisefe, ezi me, 7000in gumaziba Israelin ikiavira iti. Me ifavarir god Baal bagha teviba apirizir puvati.”

⁵ Ezi kamaghira, dughiar kamin uaghan Israelbar tongin itir varazira, God men apangkufi, egha a ua bagha me amisefe.

⁶ Guizbangira, God men apangkuvigha, kamaghin a me amsefe. A me amir ingangaribagh nighnizir puvati. God gumaziba amisevezir arazim, a gumaziba amir ingangarimin tuavimin

11:1: 1 Sml 12:22, Sng 94:14, Jer 31:37, 2 Ko 11:22, Fl 3:5 **11:2:** Sng 94:14, Ro 8:29 **11:3:** 1 Kin 19:10, 19:14 **11:4:** 1 Kin 19:18
11:5: Ro 9:27 **11:6:** Ro 4:4-5, Ga 3:18

otogham, egh a guizbangira Godin apangkuvimin tuavimin otoghan kogham.

⁷ Ezi manmakin? Israelba Godin damazimin deraghamin bizim bagha pamtem ingara, egha a inizir puvati. Ezi Israelin avirimin tongin itir varazira God miseveziba, merara a ini. Israelin igharaz darazi, naviba gavgavigha Godin dimdiamin aghua.

⁸ Godin Akinafarimin osizirim iti,

“God me gamizi, me mati gumazir aremezim moghin akui.

Ezi men damaziba bizibar garir puvatizi,
men kuariba biziba barazir puvatigha,
iza datirighin tu.”

⁹ Ezi Devit Godin Akinafarimin aven kamaghin migei,

“Ki kamaghin ifonge, dughiar me isar ekiaba bagha uari akuvibar,
men isar ekiar kaba me damuti me iriva, mati azuazim asizim a misoke.

Eghti me iriva, uan arazir kurabar ivezim iniam.

¹⁰ Eghti God men damazibar amighti da komegh, ganan kogham.

Eghti a me damuti me osimtiziba ateriva akiraghariba avigh mamaghira ikiam.”

God Kantrin Igharazibar Gumaziba ua me ini

¹¹ Ki ua ian azai, Israelba asaghporiaghriha, egh me iregh mamaghira iki, egh ua daruan

11:7: Ro 9:31, 10:3 **11:8:** Lo 29:4, Ais 29:10, Jer 5:21, Jo 12:40, Ap 28:26-27 **11:9:** Sng 35:8 **11:11:** Ap 13:46, 22:18, 22:21, Ro 10:19

kogham, o? Bar puvati! Guizbangira, men arazir kuraba bangin Godin akurvazim Kantrin Igharazibar Gumazibar ize. God kamaghin ifonge, Israelba na bagh ua izam, kamaghin ki Kantrin Igharazibar Gumazibar akurvagh, eghti me men ganighiva naviba ikuvigh egh ua na bagh izam.

¹² Israelba akirim God gasarazima, God bizir aghuir aviriba nguazir kamın itir gumazamizibar akura. Israelba Godin arazimın irezi, God akurvazir ekiam Kantrin Igharazibar Gumazibagh aningi. Kamaghin, gin Israelin God miseveziba bar God bagh ua izeghti, God guizbangira bizir bar aghuir aviribar gumazamizibar amuam.

¹³ Ia Kantrin Igharazibar Gumaziba, ki ia miği, God ian tongin ingarasa na amada, ezi ingangarir ki amir kam, ki bar a gifonge.

¹⁴ Tuavir kamın, ki uan adarazir navibar nighnizibar amuti, men naviba God ia gamizir arazir aghuim bagh dikavam. Eghti nan ingangarir kamın, God men tarazi ua me iniam.

¹⁵ God Israelba batuegha, egha nguazimın itir gumazamizibagh amizima me a ko navir vamira iti. Kamaghin gin God ua Israelba inighti, bar deragh, mati God gumazir aremezibar amighti, me ua dikavam.

¹⁶ Ni Bretin ingariva, ni plauan atiaritam inigh faragh a isi ofan mın God daningigh. Egh arazir kamnangin Bretin igharaziba uaghan da Godin biziba. Eghti, gumazitam temer biba God daningti, an aguaba uaghan Godin biziba.

17 Israelba mati olivîn temer aghuir mam, ezi God an aguar maba aghoraghariki. Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumaziba mati ruarimîn itir olivîn temer atiamîn aguaba. God ia inigha olivîn temer aghuimîn aguar a dighorezibar danganimîn ia isavsuiki. Ezi ia datirighîn olivîn temer aghuimîn bimîn daghem isi, egha mati olivîn aguar faragha ikezibar mîn deragha iti.

18 Ezi kamaghîn, ia kamaghîn nighnighan marki, ia bar deragha guizîn olivîn tememîn aguabagh afira. Ia faragha deravîra nighnighîva, egh nighnîzir kam damu. Ia olivîn aguaba daghem olivîn bim ganîdir pu. Puvatî. Temer bim daghem ia ganîdi.

19 Eghti ia ti kamaghîn mikîmam, God e isa, temer aguar kabar danganimîn an e isavsuiraghasa, kamaghîn a dar aghore.

20 Guizbangîra, God kamaghîn ami. Arazir an amizir kamîn mingarim kamakîn, me nighnîzir gavgavim Godîn itir puvatî, ezi a me aghore. Ezi ia nighnîzir gavgavim Godîn ikia, egha deravîra iti. Kamaghîn ia deragh uari bagh gan, uari uan ziaba fan marki. Ia atiatingtî deragham.

21 Ia nighnigh, God fomira guizîn olivîn aguaba ataghizîma, da ikezir puvatî. Kamaghîn ia akaba batoghtîma, a ia ateghtîma ia ikian kogham.

22 Kamaghîn ia deravîra nighnigh. God arazir aghuibagh amua, uaghan ivezir kuraba anîdi. Gumazir an arazibar gîn zuir puvatîziba, a ivezir kuram me ganîdi. Ia an arazir aghuibar suiragh tugh

11:17: Jer 11:16, Ap 2:39, Ef 2:11-19 **11:18:** Jo 4:22, 1 Ko 10:12

11:20: Ais 66:2, Ro 12:16, Fl 2:12 **11:22:** Jo 15:2-4, 1 Ko 15:2, Hi 3:14

gavgavightıma, an arazir aghuibar ia damuam. Ia dar amuan koghtıma, a uaghan ia aghoregham.

²³ Olivın temer aguar a fomıra dighoreziba, me nıghnızir gavgavim Godın ikian koghamın arazim ateghti, a ua me inigh olivın tememın me isavsuiragham. Guizbangıra, God me inigh ua tememın me isavsuiraghamın gavgavim iti.

²⁴ Ia fo, ia fomıra ruarımın itir olivın atiamın aguaba, ezi God ia aghoregha olivın aghuımın ia isavsuiki. Kar guizbangıra ian temem pu. Kamaghın amizi, a temer kamın aguar faragha an ikezibara inigh uam ada isavsuigham, ezi kar pura bizim, ingangarir ekiam puvati.

God gumazamiziba bar uan apangkuvim men akaghasa ifonge

²⁵ Nan adarasi, ki guızın akar mogomer mam ia a gifoghasa ki ia mıgei. Ia a gifogh, egh kamaghın mikıman kogham, ia fofozir ekiam iti. Akar kam kamakın: Israelın marazi datırıghın nıghnızir gavgavim ikian aghua; men arazir kam zurara ikivıra ikian kogham. Me kamaghıra iki mangı, Kantrin Igharazıbar Gumazir God mıseveziba bar God bagh izamin dughiamın tugham. Egh me gın Godın gumazamizıbar tongın ikiam.

²⁶ Tuavir kamnangra God Israelba bar men akurvagham. Godın Akinafarım kamaghın mikeme,

“Akurvazir Gumazım Jerusalemın ikegh izam.
Egh a Jekopın ovavıbar amightıma

me Godin akam barazir puvatizir arazim ategham.

²⁷ Ki men arazir kuraba bar da agivaghiva, egh dughiar kamın uan Akar Dikirizir Gav-gavir kam me ko a damuam.”

²⁸ Israelba Iesusin akar aghuim akirim agasara, egha me mati Godin apaniba. Ezi men arazir kam Kantrin Igharazibar Gumazibar akura. God fomira uan gumazamiziba amisevegha, egha me gifueghavira iti. A men ovavir fomira itibagh nighnigha kamaghin ami.

²⁹ God diazir gumazamiziba, a bizir aghuiba me ganingi, egh a gin uamategh uan nighnizim giragh kamaghin mikiman kogham, ia marki, ki uan dindiam ko bizir aghuiba ua da iniam.

³⁰ Ezi ia Kantrin Igharazibar Gumaziba, ia fomira Godin akam batoke, ezi datirighin Israelba a batosi, ezi tuavir kamın ia Godin apangkuvim ini.

³¹ Kamaghira, Israelba Godin akam batoke. Ezi Godin apangkuvir ia inizir kam bangin, me datirighin Godin apangkuvim uaghan a iniam.

³² God kamaghin ifonge, a uan apangkuvim gumazamiziba bar men akagham. Kamaghin, gumazamiziba bar Godin akam batoke. Kamaghin me uan arazir kuramin apengan ikia kalabuziar gumazibar min iti. God me gamizi, me kamaghin iti.

E Godin ziam fam

³³ Ame! Godin bizir aghuiba ko an fofozim ko an nighnizim, da guizbangira bar ekevegħa bar pın iti! Egha ongarimın mın bar kone! Gumazitam an nighnizimın mın garim manmagħın deravıram a geghanam? Puvati. Ezi a zuraram amir arazıba, gumazitam manmagħın dagħ fogħam? Bar puvati!

³⁴⁻³⁵ Bizir kam, Godin Akinafarimın aven iti,

“Guizbangira, tina Ekiamın nighnizim gıfo?

Egh tina kamagħın a mikim suam, ni tuavir aghuir kamın gın mangi?

Bar puvati!

Egh tina bizitam isi God danighti,

a uam a ikarvagħsi nighnıgham?

Bar puvati?”

³⁶ E fo, God uan dafarimın bizıba bar dar ingari, egha a dar mın garim, ezi da a bagħavıra ikiava, mamagħıra iti. Kamagħın e zurara an ziam fam! Guizbangira.

Pol ghaze, Kraisın adarasi me arazir manabar amuam

12

(Sapta 12:1-15:13)

E uan nivafızıba isi ofan mın God danıngam

¹ Kamagħın amizi, nan adarasi, ki Godin apangkuvir ekiam gınıghnıgha, egha ki kamagħın

11:33: Jop 11:7, Sng 36:6, 92:5, Ais 55:8-9 **11:36:** 1 Ko 8:6, Ga 1:5, 2 Ti 4:18, Hi 13:21, 2 Pi 3:18 **12:1:** Sng 50:13-14, Jo 4:24, Ro 6:11-13, 1 Ko 6:13, 6:20, Hi 10:20, 1 Pi 2:5

ia gakaghori: Ia uari uan nivafiziba isi angamra itir ofan min God daningvira iki. Egh a baghivira ikiva an ingangarim damu. Egh ia God damuti, eghti a bizir kam bagh bar akuegham. Ia uari isiva God daningamin arazir kam, kar guizin arazir Godin ziam fem.

² Ia nguazir kamın itir gumaziba amir arazibar gin mangan marki. Ia teghtima God nighnizir igiaba ia daningti ia arazir igiabar amuam. Kamaghın, ia Godin ifongiam gifogham, a kamakin: ia arazir aghuiba, ko God bar akongezir araziba, ko arazir bar deragha arazir mabagh afiraziba, ia dagh fogham.

God ingangaribar amuasa fofoziba isa e ganingi, eghti e igharaziba bagh ingangarim derivira a damuam

³ God uan apangkuvimin gin ghua ingangarim damuasa bizir aghuim na ganingizi, ezi ki vaghvagha kamaghın ia mikimasa. Ia uari fiva pin uari arighın marki. Ia deragh nighnighiva, God ia ganingizir nighnizir gavgavimin ganiva, egh tuavir kamın ia uari tuisigh.

⁴ E fo, nivafizir vamira itima, an aven sorogha-fariba ko bizir maba sara iti. Ezi nivafizir kamın aven itir bizir kaba, vaghvagha ingangarir igharazibagh ami.

⁵ Kamaghira, e gumazamizir aviriba ikia, egha e datirighın Kraıs ko porogha nivafizir vamiran min oto. Egha nivafizir kamın aven itir bizir kabar min, e uari inigha Kraısın poroghav iti.

12:2: Ef 1:18, 4:23, 5:10, 5:17, Kl 1:21, 1 Pi 1:14, 1 Jo 2:15 **12:3:**
1 Ko 3:10, 12:7, 12:11, Ga 2:9, Ef 4:7 **12:4:** Ef 4:16 **12:5:** 1 Ko
12:27, Ef 4:25

⁶ Kamaghin, God uan apangkuvimin gin ghua ingangaribar amuasa fofoziba isa mati bizir aghuibar min vaghvagha e ganingi. Eghti gumazitam, a Godin akam inigha izir fofozim ikiva, egh a uan nighnizir gavgavimin mirara deravira Godin akam gun me mikimam.

⁷ Eghti gumazitam igharazibar akurvaghamin fofozim ikiva, egh a deravira men akurvagh. Eghti gumazitam igharazibar sure damuamin fofozim ikiva, egh a deravira men sure damu.

⁸ Eghti gumazitam gavgavim igharaz darazir navibar aningamin fofozim ikiva, egh a bar deravira ingangarir kam a damu. Eghti gumazitam biziba isi gumazibagh anidir fofozim ikiva, egh an aviriba me daning. Eghti gumazitam ingangarimin faragha zuir fofozim ikiva, egh a deravira an apengan itir gumazibar ganiva ingangarir kam damu. Eghti gumazitam igharaz darazir apangkuvamin fofozim ikiva, egh a men apangkuvsı bar akongegh mamaghira iki.

E navir averiabar aven guizin gumazamizibagh ifongegh

⁹ Eghti ia ifar gumazibagh ifongan marki, ia uan navir averiabar aven guizin gumazamizibagh ifongegh. Egh arazir kurabar aghuaghiva, egh arazir aghuibar suiragh gavgafigh.

¹⁰ Ia uan ikizimin aven uari uarigh ifongezı moghin, ia uaghan Kraisin adarazir aven uari

12:6: 1 Ko 12:28, 13:2, 1 Pi 4:10-11 **12:7:** Ap 13:1, Ga 6:6, 1 Ti 5:17 **12:8:** Ap 15:32, 20:28, 2 Ko 9:7, 1 Pi 5:2 **12:9:** Sng 34:14, Amo 5:15, 1 Ti 1:5, 1 Pi 1:22 **12:10:** Fl 2:3, Hi 13:1, 1 Pi 1:22, 2 Pi 1:7

uarigh ifongegh. Egh zurara ia uarira uan ziaba pırafisi pamtem ingar.

¹¹ Ia pamten ingarıva amırvaghan marki, eghti Godın Duam ian navibar amuti ia zurara Ekiamın ingangarım damusi naviba dikavam.

¹² Egh ia, bizir aghuir ia fogha iniamiba bagha mızua, dagh nıghnıgh bar akongegh. Egh osımtızıba izamın dughiamın, ia iki uaghan da aterıva tugh gavgafıgh. Egh zurara God ko mıkim.

¹³ Eghti Godın gumazamizıba bizıba puvatıghti, bizir ia itıba men akurvagh. Eghti nguıbar ıgharazımın gumazıba ian bıghan izamın dughiamın, ia me inıgh uan dıpenıbar mangi deragh me damu.

¹⁴ Gumazım arazır kuramın ni damıghti, ni arazır aghuımın a damusi Godın azangsıgh. Egh a gasıghasıghsi Godın azangsıghan marki.

¹⁵ Eghti ıgharaz darazı bar akongeghti ia me ko bar akongegh. Egh ıgharaz darazı osemeghti, ia me ko osemegh.

¹⁶ Egh ia arazır vabara, gumazıba bar me damu. Egh uarira uarı fan marki. Egh gumazır ziaba puvatızıbar namakabar amu. Kamaghın uabi gınıghnıghan marki, kırara fıfozım itı.

¹⁷ Gumazıtam arazır kuratamın ni damıghtıma, ni uam arazır kuramın a ikarvaghan marki. Puvatı. Ia zurara gumazıbar damazımın derazır

12:11: Ap 18:25, MAA 3:15 **12:12:** Ap 2:42, Fl 3:1, 1 Te 5:16-17, Hi 3:6, 10:36, Je 1:4 **12:13:** 1 Ko 16:1, 2 Ko 9:1, 9:12, Hi 13:2, 13:16, 1 Pi 4:9 **12:14:** Mt 5:44, Lu 6:28, Ap 7:60, 1 Ko 4:12, 1 Pi 3:9 **12:15:** Sng 35:13 **12:16:** Sng 131:1-2, Snd 3:7, Ais 5:21, Jer 45:5, Ro 11:20, 15:5 **12:17:** Mt 5:39, Ro 14:16, 2 Ko 8:21, 1 Te 5:15

arazibar amu.

¹⁸ Ia uari navir amirizim ikiva gumazir igharaziba ko navir vamira ikisi pamtem ingar.

¹⁹ Nan namakar aghuiba, me arazir kuram ia damighti, eghti ia men arazir kuram ikarvaghan marki. Ia teghti, God uabi uan aningagharimin tuavimin me ikarvagham. Ia fo, Godin Akinafarimin aven en Ekiam kamaghin migei, "Ikiarvazim nan ingangarim, ki uabi men arazir kuraba ikarvagham."

²⁰ Egh ni Godin Akinafarim mikemezi moghin damu, "Nin apanim, mitiriam an aghiti, ni daghem a daning. Eghti kuarim an pirti, ni dipatam a daning. Nin arazir aghuir kam a damighti, a uan arazir kuram ginighnigh bar aghumsigham."

²¹ Ni arazir kuram ateghti, a ni gafighan marki. Ni arazir aghuim damuti, nin arazir kam arazir kuram abiragh a gafiragham.

13

E gavmanin apengan ikiam

¹ Gumaziba bar gavmanbar apengan iki. E fo, gavman tam puram otozir puvati. Gavmanin ingangariba Godin dafarimram oto. Gavmanin aven itir gumazir dapaniba bar, God uabi me ariki.

12:18: Mk 9:50, Ro 14:19, Hi 12:14 **12:19:** Lo 32:35, Snd 24:29, Mt 5:39, Ro 12:17, 13:4, 1 Te 1:6-7, Hi 10:30 **12:20:** Kis 23:4-5, Snd 25:21-22, Mt 5:44 **13:1:** Snd 8:15, Dan 2:21, Jo 19:11, Ta 3:1, 1 Pi 2:13

² Kamaghin amizima, gumazitam gavmanin dapanibar akam batogha, kamaghin a God uabi ingangarir kam damuasa misevezir gumazibar akaba batosi. Gumazir kamaghin amiba, me uari uan arazibar ivezir kuraba iniam.

³ Gavmanba gumazir arazir aghuibagh amiba atiatim me daningasa itir puvati. Gavmanba gumazir arazir kurabagh amiba atiatim me daningasa iti. Kamaghin amizi, ni gavmanin atiatingan koghsi, ni arazir aghuibar amuti, eghti me nin ziam fam.

⁴ E fo, gavman a Godin ingangarir gumazim, egha an arazir aghuibar, ian akurvaghasa ia bagha ingari. Ni arazir kuram damigh gavmanin atiating. Ni fo, gumazibagh asighisighamin ingangarim ko gavgavim gavmanin dafarimin iti, a puram aningin suirazir puvati. A Godin ingangarir gumazim, ni tina arazir kuram damighti, a nin arazir kuramin ivezim ni daningam.

⁵ Kamaghin amizi, ni gavmanbar apengan iki. Ia gavman apengan ikian kogh, ivezir kuram iniam, kar guizbangira. Ezi ia uaghan kamaghin fogh, ia uan navir averiamin aven uan araziba deravira da tuisigh, arazir aghuibar gin mangi. Ia kamaghin damuva, egh ia gavmanbar apengan ikiam.

⁶ Gavmanba Godin ingangarir gumazibar iki, zurara ingangarir God me ganingizim deragh a damu. Bizir kam bagh ia uaghan takisin dagiaba isi me daningam.

⁷ Bizir tizir ia gavmanba daningamiba, ia me daning. Takisin dagiaba ko takisin igharazir maba

sara, me daningiva, egh arazir aghuibar me damu, egh men ziaba fi.

E gumazamizir igharaziba bar me gifuegham

⁸ Ia ikarvaghamin biziba, tam ikian marki, ia bar da gifagh. Eghti ikarvaghamin bizir mam zurara ikiam. A kamakin: e gumazir igharaziba bar me gifuegham. Tina gumazir igharaziba bar me gifonge, a guizbangira Moses Osirizir Arazibar gin zui.

⁹ E fo, Moses Osirizir Araziba kamaghin migei, “Ia gumazibav soghti, me arimighiran marki. Ia okiman marki. Ia gumazir igharazibar biziba bagh naviba dikavan marki. Ia poroghamiba uari bakim uari ko dakuan marki.” Moses Osirizir Arazir kaba ko maba sara uaghan iti, da bar moghira akar vamira an aven iti, akar kam kamakin: “Ni uabira uabi gifongezir moghin, gumazir igharazibagh ifongegh.”

¹⁰ Ni gumazir igharazim gifongegh, arazir kumatamin a damighan kogham. Kamaghin amizi, gumazim igharaz darazigh ifongegha, a Moses Osirizir Araziba guizin dar gin zui.

E angazangarimin aruir gumazibar min daruam.

¹¹ Dughiar e datirighin itim, ia a gifo, kamaghin arazir ki ia mikemeziba ia dar amu. Kar dughiar ia daguraguim ategh dikavigh angamra ikiamim. Ia fo, fomira dughiar e nighnizir gavgavim Kraisin

13:8: Mt 22:39-40, Ga 5:14, Kl 3:14, Je 2:8 **13:9:** Kis 20:13-17, Wkp 19:18, Lo 5:17-21 **13:10:** Mt 22:40, Ro 13:8, 1 Ko 13:4-7
13:11: 1 Ko 15:34, Ef 5:14, 1 Te 5:5-7

itim, koma God en akuraghamin dughiamin, aning mong uaningin saghon iti. Ezi datirighin God en akurvaghamin dughiar kam a roghira ize.

¹² Aminirbirim givasava amima, aminim tiasa. Kamaghin amizi, e mitatemin araziba bar dar ateghiva angazangarimin aven misoghsi midorozir biziba inigh dar aghuigh.

¹³ E angazangarimin aruir gumazibar min de-
raghvira daruam. E dipar onganibar amiva on-
ganan kogh, egh pura gumazamiziba isi pamten
dimiva ighiar kurabar arazibar amuan marki.
Egh gumaziba ko amiziba pura tintinibar uari ko
dakuva, afiar arazibar amuan marki. Egh uari
uariv soghiva, egh munavin biziba bagh navim
ikuvighiva da inisi navim isian marki.

¹⁴ Egh ia uan Ekiam Kraiss Iesus arugh, mati
gumazim midorozir biziba aghui. Ia uan navir
ghurimin arazibagh nighnighiva, egh navir
ghurimin ifongiam uam an gin mangan marki.

14

*Ia uan adarazir araziba tuisighan marki, egh
suam, ian araziba ikufi*

¹ Gumazim nighnizir gavgavim Kraissin ikia,
egha an nighnizir gavgavim gavgavizir puvati, ia
gumazir kam inigh aven iziti a ian tongin ikiam.
Ia, an navir averiamin aven itir nighniziba bagh,
a ko uari adoghan marki.

13:12: Ef 5:11, 6:11-13, Kl 3:8, 1 Te 5:5-6, 1 Jo 2:8 **13:13:** Lu 21:34,
Ef 5:18, Fl 4:8, 1 Te 4:12, Je 3:14, 1 Pi 2:12, 4:3 **13:14:** Ga 3:27, 5:16,
Kl 3:10, 1 Pi 2:11 **14:1:** Ro 15:1, 15:7, 1 Ko 8:9-11, 9:22

² Gumazir nighnizir gavgavim itim, a biziba bar a dapi. Ezi gumazir nighnizir gavgavim mong gavgavizir puvatizim, an asiziba apir puvati.*

³ Gumazir biziba bar da apim, gumazir asiziba apir puvatizim girakirangin adarir nighnizibar gumazir kam damuan marki. Eghti uaghan gumazir asiziba apir puvatizim, a fo, God a inizi a siosin aven ize, kamaghin, a gumazir biziba bar da apimin arazibar gan da tuisighan marki egh suam, an araziba ikufi.

⁴ Ni tina, ni ghaze, ki ti gumazir igharazimin ingangarir gumazimin araziba tuisigham. Puvati. Bizir a tugh gavgavigham o a irighamim, kar an Gumazir Ekiamin bizim. Ekiam uabi a damighti a gavgavigham, kamaghin a guizbangira tugh gavgavigham.

⁵ Gumazitam suam, dughiar mam dughiar mabagh afira. Eghti gumazir igharazim suam, dughiaba bar magh gari. Eghti gumaziba bar vaghvagh uari gifogh suam, nighnizir manam men nighnizimin dera.

⁶ Gumazir dughiar mam pirafim, an Ekiamin ziam fasa kamaghin ami. Ezi gumazir biziba bar a da apim, a dagheba bagha God minabi, egha tuavir kamın Ekiamin ziam fe. Gumazir asiziba apir puvatizim, a God minaba, Ekiamin ziam fasa nighnigha, egha dagher maba ataghrasi.

⁷ E fo, en tongin itir gumazitam suam, nan ikirimirir angamra itim, a nan bizimra puvati.

14:2: Stt 1:29, 9:3, Ro 14:14, 1 Ko 10:25, 1 Ti 4:4 * **14:2:** (14:2) Ia akar 1 Korin 8:1in itimin gan. **14:3:** Kl 2:16 **14:4:** Mt 7:1, Je 4:11-12 **14:5:** Ga 4:10 **14:6:** 1 Ko 10:31, Ga 4:10, 1 Ti 4:3
14:7: 1 Ko 6:19-20, Ga 2:20, 1 Te 5:10, 1 Pi 4:2

Eghti gumazitam suam, nan ovevem, uaghan nan bizimra puvati.

⁸ E angamra ikiva, e Ekiam bagh ikiam. E aremegh, e Ekiam bagh aremegham. Kamaghin, e angamra iti, o areme, e Ekiamin adarazira.

⁹ Bizir kamın mınгарim kamakın. Kraıs aremegha ua dikafi. Kamaghin an angamra itiba ko aremeziba bar moghira men Ekiamin iti.

¹⁰ E fo, e bar Godin kotiamin tuivighti, an en araziba tuisigham. Kamaghin amizi, ni uabi, ni uan adarazir araziba tuisighan kogh suam, men araziba ikufi. Ni uabi, ni uan adarazir girakirangin adarir nighnizibar me damuan marki.

¹¹ E fo, Godin Akınafarim kamaghin migei,

“Ki ian Ekiam, ki zurara ikivira ikiam, kamaghin ki guizbangira ia migei,
 ‘Nguazimin itir gumazamiziba bar nan guamin uan teviba apir,
 egh uan akabar nan gun mikim suam, ki guizbangira God.’ ”

¹² Kamaghin amizi, e bar vaghvagh uan arazir amizibar gun Godin mikimam.

Ni uan tav damuti, an arazir kuram damuan kogham

¹³ Kamaghin amizi, e gumazir igharazibar araziba ua da tuisighan kogham. Egha ia nighnizir

14:8: Lu 20:38, Ga 2:20, 1 Te 5:10 **14:9:** Ap 10:36, 2 Ko 5:15

14:10: Mt 25:31-32, Ap 10:42, 17:31, 2 Ko 5:10 **14:11:** Ais 45:23,
 Fl 2:10-11 **14:12:** Mt 12:36, Ga 6:5, 1 Pi 4:5 **14:13:** 1 Ko 8:9,
 8:13, 10:32

igharazimîn gîn mangîva, egh e uan adarazir amuti me arazir kuram damuva iran kogham.

¹⁴ Kî Ekiam Iesus ko poroghav ikia, ezi bizir kam nan nîghnîzim gamizi a bar kuiaghrîzi, kî guizbangîra kamaghîn fo, bizitam uabi Godîn damazimîn mîzezir puvati. Eghti gumazitam suam, bizir manam an damazimîn zuezir puvati, eghti bizir kam an nîghnîzimîn guizbangîra bar mîze, eghti an a damuan marki.

¹⁵ Kamaghîn, nî daghetam ramiti, nîn anav gan nîghnîgh suam, a Godîn damazimîn mîze, eghti arazir kamîn nî an nîghnîzim gasighasigham. Nî kamaghîn damuva nî munav gifongezir arazimîn gîn mangan kogham. Krais munav bagha areme, ezi nî puram apir arazim a damuva a gasighasighan marki.

¹⁶ Egh ia kamaghîn damuan marki, ia igharaz darazir amuti, me ian arazir aghuim mîkim suam, ia arazir kuram gami.

¹⁷ E fo, gumazitam, God Bizibagh Ativir Arazim mîkîmsi, a dagheba apir araziba o dipaba apir araziba dav kîman kogham. Puvati. A Godîn damazimîn derazir arazim ko, navir vamîran ikiamîn arazim ko, bar akongezir arazim, dav kîmam. Arazir aghuir kaba, da Godîn Duamîn aven otifi.

¹⁸ Eghti tina tuavir kamîn Kraisîn ingangarim damigh, a God damuti, an a bagh bar akuegham. Eghti a gumamazibar amuti, me migîrigîar aghuibar a mîkimam.

¹⁹ Kamaghin amizi, e zurara igharaz darasi ko navir vamira ikiamin arazibar gin mangiva, egh arazir gumazir igharazibar amuti me tugh gavgavhamiba, dar gin mangi dar amuam.

²⁰ Ni daghemra nighnigh, tuavir kamın God amizir arazibagh asighasighan marki. Guizbangira, dagheba bar, da dera. Eghti ni daghetam ramiti, bizir kam gumazir igharazim damighti, an arazir kuram damigh irigham, eghti kamaghin ni arazir kuram gami.

²¹ Kar tuavir aghuim, ni kamaghin damuan marki: ni asizitam ko wainin dipatam ramiva egh bizir igharazitam damighti, da nin anav damighti a irigham.

²² Ni nighnizir gavgavir bizir kamın itim, a nin navimin iki. God nin nighnizim gifo, eghti ni gumazir igharazitamın mikıman marki. Guizbangira, gumazitam bizitam ginighnizima, bizir kam dera, ezi an navim osezir puvati, gumazir kam bar akongegham.†

²³ Gumazitam asizitam o daghetam amiva, egh nighnizir pumuning ikiti God a mikim suam, an arazir kuram gami. An amir arazir kam, nighnizir gavgavim gisin tuzir puvati, kamaghin osimtizim an iti. Guizbangira, e nighnizir gavgavim gisin tughan kogh arazir manam damuti, God suam, an arazir kuram.

15

14:19: Ro 12:18, 15:2, 1 Ko 14:12, 1 Te 5:11 **14:20:** Mt 15:11, Ro 14:14-15, 1 Ko 8:9, 8:13, Ta 1:15 † **14:22:** (14:22) Grighin akam vezin kamın deragha bigha mikemezir puvati. **14:23:** Ta 1:15

E Kraisin nighnizim ko arazimin gin mangam

¹ E gumazamizir nighnizir gavgavim itiba, gumazamizir gavgaviba puvatiziba, men osimtiziba ater men akurvaghham. E uarira uarir akurvaghshi nighnighan kogham.

² E bar vaghvagh uan adarazi bagh pamten ingar men akurvaghham. E kamagh sua, men nighnizir gavgavim gavgavigh ikivira ikiam, kamaghin e men akurvaghham.

³ E fo, Krais uabi uabin akurvaghaha nighnizir puvati. Godin Akinafarimin arazir a batozimin osizirim kamakin, "Akar kurar gumaziba ni gaseziba, da uaghan na gire."

⁴ Godin migirigiar me fomira Godin Akinafarimin osiriziba, da bar en sure damuasa me ada osiri. Migirigiar kam e damuti, e nimira iki, osimtiziba ateriva tugh gavgavigh God e daningamin bizir aghuiba bagh mizuamam.

⁵ Datirighin ki ia bagha God ko migia ghaze, God uabi e gamima, e nimira ikia osimtiziba atera tugh gavgafi. Egh a ia damuti, ia Krais Iesus amizir arazibar gin mangi, egh tuavir kam in ia igharaz darazi ko navir vamira ikiam.

⁶ Kamaghin ki ia bagh Godin azangsighti, ia navir vamira ikiva bar moghira uari inigh Godin ziam fam, an en Ekiam Krais Iesusin Afeziam.

Krais, Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghan, bar men akura

15:1: Ro 14:1, Ga 6:1 **15:2:** Ro 14:19, 1 Ko 9:19, 9:22, 10:24, 10:33, 13:5, Fl 2:4-5 **15:3:** Sng 69:9, Mt 26:39, Jo 5:30, 6:38 **15:4:** Ro 4:23-24, 1 Ko 9:9-10, 10:11, 2 Ti 3:16-17 **15:5:** Ro 12:16, 1 Ko 1:10, 9:9-10, Fl 3:16 **15:6:** Ap 4:24, 4:32

⁷ Kamaghin amizi, gumazamiziba Godin ziam fisi, ia Kraisin adarasi ia uarira uari inigh bar akongegh. Kraisi ia inigha aven izezi moghin, ia igharaz darazi inigh aven izi bar akongegh.

⁸ Ki ia migei, Kraisi Judabar ingangarir gumazimin oto. A nighnizir kam faraghaviram an iti, a kamaghin men akagham, God mikemezir akaba da bar guizbangira. Da kamakin, God en ovaviba ko amizir akar dikiriziba, da guizbangira otivigham.

⁹ Kraisi uaghan kamagh sua, a Kantrin Igharazibar Gumazibar amighti, me Godin apangkuvim bagha an ziam fam. Godin Akinafarim bizir kam kamaghin a migei,

“Kamaghin amizi, ki Kantrin Igharazibar Gumazibar tongin ikiva ni minabam.
Egh ki nin ziam fiva ighiabar amuam.”

¹⁰ Egha Godin Akinafarim migirigiar igharazim uaghan iti,

“Ia Kantrin Igharazibar Gumaziba, ia Godin gumazamiziba Israelba,
ia me ko iki bar akongegh.”

¹¹ Ezi migirigiar mam uaghan kamaghin migei,

“Ia Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar,
ia Ekiamin ziam fi!
Egh nguazimin itir anababa,

15:7: Ro 5:2, 14:1-3 **15:8:** Mt 15:24-25, Ap 3:25-26, 2 Ko 1:20

15:9: 2 Sml 22:50, Sng 18:49, Jo 10:16, Ap 3:25, Ro 9:23, 11:30

15:10: Lo 32:43 **15:11:** Sng 117:1

ia bar an ighiabar amu!”

¹² Ezi Aisaia uaghan kamaghin mikeme,

“God Jesin ikizimin tav amisevegti,
 an atrivimin otogh iziva Kantrin Igharazibar
 Gumazibar ganam.
 Egh a me damuti,
 me bizir aghuir a me daningamiba bagh
 mizuam ikiam.”

¹³ Ki ia bagha God ko migei, Godra, a ian akuraghti, ia bizir aghuir gin izamiba bagh mizuamam. God kamagh sua, an Duamin gavgavimin, a ia damuti, ian arazir gin izamin bizir aghuiba bagha mizuaim, an aghung mangi bar ekevegham. Kamaghin, God ian nighnzir gavgavim an itir tuavimin, a ia damuti, navir amirizim ko bar akongezir arazim, bar ia gizivagham.

Pol uabi uan ingangarim geghara, egha uan akam isa uan namakaba bagha anemadi

(Sapta 15:14-16:27)

Pol uan ingangarim bagha bar akonge

¹⁴ Nan adarasi, ki uan navimin aven ki nighnzir gavgavim ikia kamaghin fo, ia zurara arazir aghuibagh ami. Egha fofozir guar aviriba iti. Kamaghin ia vaghvagh nighnzir aghuiba uarira uari daningam.

15-16 Ezi ki akinafarir kamın aven akar mabagh nighnigha, kamaghın ian nighniziba dikavasa ia bagha mong akar gavgaviba osiri. Ki fo, God nan apangkuvigha na misevezi, ki Kraıs İesusın ingangarir gumazımın ikiava egha Kantrin İgharazıbar Gumazıba bagha ingari. God kamaghın ifonge, Kantrin İgharazıbar Gumazıba, me ofan mın iki a damutı eghtı a me bagh bar akongegham. Eghtı Godın Duam me damıghtı, me God baghıvıra ikıam. Kamaghın amızı, nan ingangarım kamaghın itı, ki ofa gamır gumazımın mın ingara Godın akar aghuım me mıkıri.

17 Ki Kraıs İesus ko porogha ingangarım gamı, kamaghın ingangarır ki God bagha amır kam, ki a bagha bar akonge.

18-19 Ki bizır ıgharazıbar gun mıkıman kogham, bizır vamıran kam ki an gun mıkımasa: Ki Kraıs ko ingarım Kraıs na bagha tuavıba arızım, ezi ki Kantrin İgharazıbar Gumazıba an gın mangasa men sure gamı. A nan aven ingarım, ezi mıgırıgıar ki me mıgeıba ko arazır ki amızıba, ko mırakelın gavgavıba ko arazarazır ki amızıba, me dar garım da me gamım me Godın gın zui. Bizır otozır kaba, Godın Duamın gavgavımın ki a dagh amım da otıfı. Kamaghın amızı, ki İerusalemın ikegha Kraısın akar aghuım bar anekura ghua İlırıkumın Provınsın oto.

20 Nan ifongıam kamakın: ki akar aghuım danganır gumazıba oraghızır puvatızıbar anekunasa bar ifonge. Ki kamaghın aghua, me suam, Pol gumazır ıgharazım kunızır dıpenır akınıbagh ısın

dipenimin ingari.

²¹ Godin Akinafarim mikemezi moghin ki damuasa,

“Gumazir an eghaghaniba faragha da baraghizir puvatiziba,

datirighin da baragham,

eghti gumazir faragha an migirigiaba baraghizir puvatiziba,

datirighin dagh fogham.”

Pol Romin itir Kraisin adarazir ganigh, egh Spenin Kantrin mangam

²² Dughiar aviriba, ki ia bagha izasava amima, ingangarir kam nan suirazi, kamaghin ki izezir puvati.

²³ Egha datirighin ki nguibar kabar ingangariba puvati. Ki azenir aviribar ian ganasa ifonge,

²⁴ kamaghin amizi, ki datirighin izasa. Ki ghaze, ki kagh dikavigh Spenin Kantrin mangisi damuva, ki ti Spenin darorim ateghiva ti tong ia ko ikegham, egh gin Spenin mangam. Ki ian ganigh, egh tong ia ko ikisi bar akuegham. Eghti ia tu-avimin ivezim nan akuraghti, ki Spenin mangam.

²⁵ Ezi datirighin ki Godin adarazi bagh akurvazitam inigh Jerusalem Nguibar Ekiamin mangam.

²⁶ Ia fo, Jerusalem in itir Godin adarasi, men tongin itir gumazamizir maba biziba bar puvati. Kamaghin, Masedonia ko Akaian Provinsin itir siosba me bagha dagiaba arighasa bar ifuegha akam misoke.

27 Me uan ifongiamra an gın ghua kamaghın ami. Kar guizbangıra, Kantrin Igharazibar Gumaziba, me Israelin gumazamizir onganarazibar akurvaghamin ingangarim iti. Guizbangıra, Israelba fomıra Godın bizir aghuir avırıba isa Kantrin Igharazibar Gumazibagh aniga men duabar akura. Kamaghın amizi, Kantrin Igharazibar Gumaziba ikarvaghamin bizim iti, me nguazir kamın bizir aghuiba isi Israelbar aningıva me ikarvaghām.

28 Kí faragh dagıar kaba bar a da inigh Jerusalemın mangamin ingangarim a gıvaghıva, egh gın Spenın mangısi izi ian ganigh, mangam.

29 Ezi kú fo, kú izi ia bativamin dughiam, Kraıs bizir aghuir bar avırıbar en tongın dar amuam.

30 Nan adarasi, en nıghnızir gavgavir Ekiam Kraıs İesusın itim ko, Godın Duam e ganıdır ıgharaz darazıgh ifongezir arazım, kú bizir kamning gınıghnıgha kamaghın ia gakaghori, ia na ko porogh pamtem God ko mıkim na bagh an azangsıgh.

31 Egh kamaghın mıkim, Judian itir nıghnızir gavgavım puvatızıba na gasıghasıghan kogham. Eghtı Jerusalemın itir Kraısın adarasi nan ingangarır kú me bagha amım bagh bar akuegham.

32 Kamaghın God ifueghtıma, kú ia bagh izısi nan navır averıam bar akuegham. Egh ia ko avughıı ua uan gavgavım inısi, egh bar akuegham.

33 Kú kamaghın Godın azai, Godın navır amırızım ko dabırabır aghuım anıdıı, bar

moghıra ia ko iki. Guizbangıra.

16

Pol gumamazir avırıba bagha akam amaga ghaze, Afeziam ia ko iki

¹ Ki ghaze, ia kamaghın fogh, Fibi en buaramizim, an amizir bar aghuim. Ia deragh a damu. An ingangarim kamakın, a Senkrian nguıbar ekiamın itir siosın akurvazir amizim.

² Ki kamagh sua, ia Ekiam ginıghnıgh Fibi inıghtı a ia ko iki. Kar arazir aghuir e Godın gumamazıba damuamim. Egh a bizitizim puvatıghtı ia an akuragh. Guizbangıra, a gumamazir avırıbar akurvagha egha uaghan nan akura.

³ Ezi ki uan akam isa Prisila ko Akwila bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning na ko Kraıs İesusın ingangarım gamı.

⁴ Aning nan akurvagha na bangın oveghai. Kamaghın amizi, ki uabıra puv aning mınabi. Ezi Kantrin İgharazıbar Gumazıbar siosba uaghan aning mınabi.

⁵ Egha ki uan akam isa aningın dipenimın uari akuvir sios bagha anemaga ghaze, Afeziam vaghvagh me ko iki.

Egha ki uan akam isa nan namakam Epainetus bagha amaga ghaze, Afeziam a ko iki. A Provins Esian itir gumazıba bar men faraghavıra nıghnızir gavgavım Kraısın iti.

⁶ Egha ki uan akam isa Maria bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A ian akuraghasa pamten ingari.

⁷ Egha ki uan akam isa Andronikus ko Junias bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning e Judan ikizir vamira, egha na ko kalabusin ike. Aning Kraisin aposelbar tongin itima, me bar aning gifo. Ezi aning nan faragha ghua Kraiis gifo.

⁸ Egha ki uan akam isa Ampliatus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. Ga uaghara Ekiam ko porogha kamaghin ga namakar aghuimningin min iti.

⁹ Egha ki uan akam isa Urbanus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. An e koma Kraisin ingan-garir gumazim. Egha Stakis uaghan, ki a bagha akam amaga ghaze, Afeziam a ko iki. A uaghan nan namakar aghuim.

¹⁰ Egha ki uan akam isa Apeles bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A Kraisin gin zuima osimtiziba a bativima, an nighnizir gavgavim Kraisin ikiavira iti, ezi bizir kam bagha a ziam iti. Egha ki uan akam isa Aristobulusin dipenimin itir darasi bagha anemaga ghaze, Afeziam me ko iki.

¹¹ Egha ki uan akam isa Herodion bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. Ga Judan ikizir vamira. Egha ki uaghan uan akam isa Narsisusin dipenimin aven itir Ekiamin adarasi bagha ghaze, Afeziam me ko iki.

¹² Egha ki uan akam isa Trifina ko Trifosa bagha anemaga ghaze, Afeziam aning ko iki. Aning Ekiam bagha pamten ingari. Egha uaghan uan akam isa nan roroam Persis bagha anemaga

ghaze, Afeziam a ko iki. A uaghan Ekiam bagha pamten ingari.

¹³ Egha uaghan ki uan akam isa Rufus bagha anemaga ghaze, Afeziam a ko iki. A gumazir bar deragha Ekiamin gin zuim. Egha an amebam uaghan, ki a bagha akar aghuim anemdi. A guizbangira uan borimin min deravira na gami.

¹⁴ Egha ki uan akam isa Asinkritus ko Flegon ko Hermes, ko Patrobas, ko Hermas, ko nighnizir gavgavim Ekiamin ikia me ko itiba bar, me bagha anemaga ghaze, Afeziam bar me ko iki.

¹⁵ Egha ki uan akam isa Filologus ko Julia, ko Nereus uan buaramizim sara, ko Olimpas, ko Godin gumazamizir me ko uari akuviba bar, me bagha anemaga ghaze, Afeziam bar me ko iki.

¹⁶ Ia Kraisin adarasi, e uan arazimin gin mangiva, ia uan adarazir agharibar suigh. Ezi Kraisin siosba bar uan akaba isa ia bagha da amaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

Ia gumazir ia abiziba bagh deragh gan

¹⁷ Nan adarasi, ki akar gavgavim ia mikimasa, Ia gumazir ia abiziba bagh deragh gan. Gumazir kaba, ian marazir nighnizir gavgavibagh asighasighava, egha suren akar ia inizibar apanim gami. Kamaghin, ia men saghon iki.

¹⁸ Me en Ekiam Krai Iesusin ingangarim gamir pu. Puvat. Me uan nivafizim ifongezir arazibar gin zui. Me migirigiar aghuiba ko migirigiar navibagh inivibagh amuava, gumazamizir

16:13: Mk 15:21 **16:16:** 1 Ko 16:20, 1 Pi 5:14 **16:17:** Mt 7:15, Ap 15:1, 15:5, 1 Ko 5:9-11, 2 Ti 3:5, Ta 3:10, 2 Jo 10 **16:18:** Fl 3:19, Kl 2:4, 1 Ti 6:5, Ta 1:10, 2 Pi 2:3

arazir kurabagh ifozir puvatiziba me gifara, men nighnizibagh amima, me okam nighnisi.

¹⁹ Gumamaziziba bar kamaghin oraki, ia akar aghuim inigha deravira an gin zui. Kamaghin, ki ia bagha bar akonge. Ki kamaghin ifonge, ia arazir aghuiba bar adagh fogh, egh arazir kurabar amuamin fofoziba puvatigham.

²⁰ Dughiar bar otevimin, Godin navir amirizim ko dabirabir aghuarim anidim, a Satanin gav-gavim gasighasighiva ian amamangatighti, ia Satan dikaraghtima, a ian dagaribar apengan ikiam. En Ekiam Krais Iesusin apangkuvim ia ko iki.

Gumazir maba uan akaba isa Romin itir gumamaziziba bagha da amadi

²¹ Timoti, na ko ingarir gumazim, a uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Lusius ko, Jason ko, Sosipater, me na ko e ikizir vamira, me uaghan ia bagha akam amadi.

²² Ki Tertius Kraisin ananav, ki uaghan uan akam isa ia bagha anemadi. Ki Polin akaba inigha ia bagha akinafarir kamın da osiri.

²³⁻²⁴ Ezi Gaius uan akam isa, ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Gaiusra, ki Pol ki an dipenimin aven itima, a bar deragha na gami. Egha Siosin mam uaghan Gaiusın dipenimin aven uari akufi. Ezi Erastus nguibar kamın Gavmanin

16:19: Mt 10:16, Ro 1:8, 1 Ko 14:20 **16:20:** Stt 3:15, Ro 15:33,
1 Ko 16:23, 1 Te 5:28, MAA 22:21 **16:21:** Ap 16:1, 19:22, 20:4
16:23-24: Ap 19:29, 1 Ko 1:14, 2 Ti 4:20

dagıabar garir gumazim, ko en mav Kuartus, aning uan akam isa ia bagha anemadi.*

E Godın ziam fam!

²⁵⁻²⁶ E Godın ziam fam! God gavgavir ekiam ikia, kamaghın a ia damutı ian niğhnızir gavgavimın suiragh gavgavigham! Bizir kam, ki an akar aghuim akura, bizir kam uaghan a miğei. Akar aghuir ki akurim, a Kraıs İesusın akar aghuim, a guızın akar mogomem, bar fomıra azenir aviribar modogha iza, datırighın azenim giri. Guızın akar mogomer kam, Godın akam inıgha izir gumazıbar osızırıba, da gumazamizıbagh amızı, me akar mogomer kam a gıfo. Godın ovengan koghamim, akar gavgavimın kamaghın miğia ghaze, akar mogomer kaba azenim gırıtı, Kantrin İgharazıbar Gumazıba bar dagh foghıva, niğhnızir gavgavim Kraısın iki kamaghın an gın mangam.

²⁷ Ezi ki kamaghın ifonge, Kraıs İesus e damutı, e Godın ziam fam. Anarıra a God, egha a uabıra fofozıba bar itı. Kamaghın, e zurara an ziam fı mamaghıra ikiam. Guızbangıra!

* **16:23-24:** (16:23-24) Fofozir gumazir maba uaghan ghaze, akar otevir mam uaghan vezın kamın itı. Akar kam kamakın. En Ekiam Kraıs İesusın apangkuvim zurazurara ia ko iki. Guızbangıra.
16:27: 1 Ti 1:17, 6:16, Ju 25

Godin Akar Aghuim; Akar Dikirizir Gavgavir Igiam

The New Testament in the Aruamu language of Madang Province, Papua New Guinea, 2004 Edition Nupela Testamen long tokples Aruamu long Madang Provins long Niugini long 2004

copyright © 2004 Pioneer Bible Translators and the Bible Society of Papua New Guinea

© Faith Comes by Hearing

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Godin Akar Aghuim in the Aruamu Language

This translation was produced by Pioneer Bible Translators, and was published in 2004 by the Bible Society of Papua New Guinea.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the Pioneer Bible Translators at www.pioneerbible.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea